Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1985/86:14

om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde m. m. (prop. 1985/86:138)

AU 1985/86:14

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1985/86:138 om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde m. m., de fem med anledning av propositionen väckta motionerna 1985/86:491–495 samt yrkanden beträffande lagstiftningen om arbetsförmedling i fyra motioner från allmänna motionstiden i år och en av utbildningsutskottet överlämnad motion väckt under samma tid.

I ärendet har yttranden avgivits av kultur- och utbildningsutskotten (KrU 1985/86:6 y resp. UbU 1985/86:5 y).

Propositionen bygger på förslag av AMS om ny organisation för arbetsförmedlingen och i övrigt på AMS-kommitténs betänkande. I fråga om arbetsförmedlingen förordas att nuvarande distriktsarbetsnämnder avskaffas och ersätts av kommunanknutna *arbetsförmedlingsnämnder*. I den delen yrkar moderata samlingspartiet i en reservation att regeringens förslag skall avslås. Från centerpartiet föreligger en reservation om nämndernas sammansättning. I samma avsnitt behandlas motionsyrkanden om ändringar i arbetsförmedlingslagen så att även *enskilda arbetsförmedlingar* kan etableras. Yrkandena avstyrks med reservationer från moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet för bifall. Moderata samlingspartiet begär i en annan reservation att *lagen om allmän platsanmälan* skall avskaffas. Vänsterpartiet kommunisterna fullföljer i en reservation motionsyrkanden om *obligatorisk platsförmedling m. m.*

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag till omorganisation av den offentliga *kulturarbetsförmedlingen* och om *avgiftsuttag* för service som inte är att anse som arbetsförmedling. Åtgärderna har biträtts av kulturutskottet. Moderata samlingspartiet avstyrker både omorganisationen och avgiftsuttaget. Centerpartiet godtar en offentlig kulturarbetsförmedling men uttalar sig för avreglering och rätt till fri etablering av annan arbetsförmedling på kulturområdet. Folkpartiet förordar vidgade förmedlingsinsatser på det internationella planet för musiker och artister.

I ett avsnitt av propositionen om *korttidsanställningar* förespråkar arbetsmarknadsministern att arbetsförmedlingen skall intensifiera sina insatser beträffande sådana anställningar. Centerpartiet har en motsatt uppfattning och föreslår i en reservation att arbetsgivarnas skyldighet att anmäla lediga platser skall inskränkas när det gäller korttidsarbeten.

1 *Riksdagen 1985/86. 18 saml. Nr 14*

I fråga om *praktikplatser* skall arbetsmarknadsverket liksom i dag svara för ackvisitionen medan skolan svarar för platsernas fördelning och praktikens genomförande. Utbildningsutskottet har samma uppfattning. Centerpartiet har reserverat sig. Moderata samlingspartiet har ett särskilt yttrande.

När det gäller *AMS styrelse* ansluter sig utskottet till propositionens uttalanden att det bör ankomma på regeringen att fastställa den närmare sammansättningen med beaktande av att den bör återspegla trepartssamverkan mellan staten, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna. Moderata samlingspartiet hävdar i sin reservation på denna punkt att styrelsen bör rekryteras utanför kretsen av arbetsmarknadens parter och att antalet ledamöter bör vara färre än för närvarande. Centerpartiet anser i sin reservation att styrelsen principiellt bör vara parlamentariskt sammansatt.

Slutligen avstyrks motionsyrkanden om en *ny utredning av AMS organisation och arbetsmarknadspolitiken* samt om *fortsatt decentralisering av arbetsmarknadsverket* med reservationer av moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet.

Proposition 1985/86:138

Regeringen föreslår efter föredragning av statsråden Leijon att riksdagen skall

1. godkänna de i propositionen förordade riktlinjerna för en ny organisation av den offentliga arbetsförmedlingen fr. o. m. den 1 januari 1987.
2. godkänna de i propositionen förordade riktlinjerna för kulturarbetsförmedlingen,
3. godkänna de i propositionen förordade riktlinjerna för ackvisition av praktikplatser.

Dessutom bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om styrelsefrågor.

Motioner med anledning av propositionen

1985/86:491 av Jan-Erik Wikström (fp) och Anne Wibble (fp), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om en från AMS fristående kulturarbetarförmedling.

1985/86:492 av Margareta Mörck m. fl. (fp), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om kulturarbetsförmedlingens verksamhet.

1985/86:493 av Elver Jonsson m. fl. (fp), vari yrkas att

1. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om sammansättningen av AMS styrelse,
2. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en jämnare könsfördelning bland ledamöterna av AMS styrelse,
3. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en förutsättningslös översyn av arbetsförmedlingslagen,

4. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en utvärdering av arbetsförmedlingens möjligheter att ta ut avgifter för vissa tjänster.

1985/86:494 av Börje Hörnlund m. fl. (c), vari yrkas att

1. riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsförmedlingens organisation,

2. riksdagen beslutar att hos regeringen begära en översyn av arbetsförmedlingslagen i enlighet med vad som anförs i motionen,

3. riksdagen beslutar, med avslag på proposition 1985/86:138 i denna del, att hos regeringen begära förslag om ändring i lagen om allmän platsanmälan i de delar som rör förmedling av korta och tillfälliga arbeten i enlighet med vad som anförs i motionen,

4. riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om formerna för kulturarbetsförmedling,

5. riksdagen beslutar avslå proposition 1985/86:138 i den del som rör ackvisition för praktik och arbetslivskontakter,

6. riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om styrelsernas sammansättning i AMS och dess underorgan,

7. riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om betydelsen av fortsatt decentralisering av arbetsmarknadsverkets organisation.

1985/86:495 av Alf Wennerfors m. fl. (m), vari yrkas att

1. riksdagen avvisar de av regeringen framlagda riktlinjerna för en ny organisation av den offentliga arbetsförmedlingen,

2. riksdagen avvisar de av regeringen framlagda riktlinjerna för kulturarbetsförmedlingen,

3. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående uttag av avgifter i den offentliga arbetsförmedlingen,

4. riksdagen beslutar att ändra lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling, så att enskilda arbetsförmedlingar kan etableras fr. o. m. den 1 januari 1987,

5. riksdagen beslutar att avskaffa lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen fr. o. m. den 1 juli 1986,

6. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående en mer fristående ställning för den offentliga arbetsförmedlingen,

7. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående distriktsarbetsnämnder och arbetsförmedlingsnämnder,

8. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående sammansättningen av AMS styrelse,

9. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående en förutsättningslös utredning av AMS organisation och arbetsmarknadspolitikens inriktning.

Motioner från allmänna motionstiden

1985/86:A225 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), vari yrkas att

3. riksdagen beslutar att ändra lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling, så att enskilda arbetsförmedlingar kan etableras,

4. riksdagen beslutar att avskaffa lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen fr. o. m. den 1 juli 1986.

Övriga yrkanden har behandlats i AU 1985/86:11.

1985/86:A259 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), vari yrkas att

2. riksdagen hos regeringen begär en översyn av arbetsförmedlingslagen med bl. a. målsättningen att olika former för förmedlingsverksamhet skall bli möjliga.

Övriga yrkanden har behandlats i AU 1985/86:11.

1985/86:A727 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari yrkas att

1. riksdagen hos regeringen begär förslag om obligatorisk plats- och arbetsförmedling i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. riksdagen hos regeringen begär förslag om lagbestämmelser som förbjuder åsiktsregistrering, personundersökning och svartlistning av arbetare.

1985/86:A804 av Göthe Knutson m. fl. (m), vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning med uppgift att utreda möjligheterna att på försök tillåta fristående arbetsförmedlingar för specifika yrkesområden i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motion överlämnad av utbildningsutskottet

1985/86:Ub237 av Bengt Harding Olson (fp), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ackvisition av praktikplatser för skolväsendets behov.

Utskottet

Inledning

I en proposition på vintern 1979 om åtgärder på handikappområdet aviserade regeringen att AMS avsåg att göra en intern organisationsutredning med hänsyn till att de då nya arbetsmarknadsinstituten förutsattes ingå som en del av arbetsmarknadsverket. Utskottet instämde i att en sådan intern översyn var motiverad men tillade i sitt betänkande (AU 1978/79:20 s. 43) i ett enhälligt uttalande att det på något längre sikt fanns behov av en brett upplagd organisatorisk översyn av verket under parlamentarisk medverkan. På utskottets förslag gavs denna meningsyttring regeringen till känna (rskr. 1978/79:186).

På hösten 1981 tillsattes såsom riksdagen förutskickat en kommitté (A 1981:02) med uppgift att göra en översyn av arbetsmarknadsverkets ansvars-

område och organisation, AMS-kommittén. Dess direktiv ändrades vintern 1983.

Kommitténs slutbetänkande (SOU 1985:7) med bilagor och häröver avgivna remissyttranden utgör underlaget för den föreliggande propositionen. Den bygger därjämte på ett av AMS i december 1985 till regeringen överlämnat förslag om ändrade samverkansformer på lokal nivå i arbetsmarknadsfrågor. Även denna framställning är remissbehandlad.

Ett av kommittéförslagen har separat förelagts riksdagen redan i årets budgetproposition. Det gäller förslaget att avveckla AMS s. k. egenregiverksamhet. Frågan behandlades av utskottet i AU 1985/86:11 (s. 37 f.) och avgjordes liksom övriga frågor i det betänkandet av kammaren den 3 april.

Propositionen ansluter i övrigt i huvuddragen till kommittébetänkandets kapitelindelning, och utskottet följer i den fortsatta framställningen i det väsentliga propositionens disposition av de aktuella frågorna: arbetsförmedlingens organisation, kulturarbetsförmedling, förmedling av korttidsarbeten, ackvisition av praktikplatser samt vissa styrelsefrågor.

Av de fem med anledning av propositionen avgivna motionerna är tre kommittémotioner från moderata samlingspartiet, folkpartiet resp. centerpartiet. I dessa motioner har aktualiserats frågor om vidgade möjligheter att bedriva arbetsförmedling i alternativa former. Motsvarande motionsyrkanden från allmänna motionstiden behandlas samtidigt. Det har synts lämpligt att i anslutning härtill även ta upp motionsyrkanden, likaledes från allmänna motionstiden, om allmän platsanmälan och om införande av obligatorisk platsförmedling m. m.

Som inledningsvis nämnts har kultur- och utbildningsutskotten avgivit yttranden i ärendet. Yttrandena avser kulturarbetsförmedlingen resp. ordningen för ackvisition av praktikplatser.

Arbetsförmedlingens organisation

I länen utgör länsarbetsnämnderna arbetsmarknadsverkets regionala styrelser. Länen är indelade i arbetsförmedlingsdistrikt under ledning av distriktsarbetsnämnder. Förmedlingsverksamheten bedrivs inom distriktet vid ett distriktskontor och – under detta – vid ett eller flera lokalkontor. Vid behov får inrättas tillfälliga kontor. Dessutom förekommer ambulerande förmedling. Chefen för distriktskontoret leder arbetsförmedlingen i distriktet. Antalet förmedlingskontor uppgår enligt propositionen till drygt 290 varav 84 är distriktskontor.

Efter en försöksverksamhet infördes distriktsarbetsnämnderna den 1 juli 1979 som permanent organ i arbetsmarknadsverket med uppgift att vara styrelser för arbetsförmedlingen i distrikten. Som nämndledamöter sitter företrädare för arbetsmarknadens parter och för den eller de kommuner som ingår i distriktet. Chefen för distriktskontoret är som regel ordförande.

AMS har sedan år 1984 bedrivit försök med nya former för distriktsarbetsnämndernas verksamhet, däribland med arbetsförmedlingsnämnder på kommunnivå. På grundval härav och med hänsyn till den kritik som riktats mot distriktsarbetsnämndernas arbetsformer och möjligheter att verka föreslås att det införs *en ny organisation för arbetsförmedlingen*. Enligt denna

slopas den nuvarande distriktsorganisationen och i stället införs i huvudsak kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnder, som alltså var och en i princip har ansvar för arbetsförmedlingen i sin kommun. Detta är det ena ledet i organisationsändringen. Det andra gäller beslutsordningen. De nuvarande distriktsarbetsnämnderna – liksom arbetsförmedlarna – fattar beslut på det lokala planet med länsarbetsnämnderna som överordnad instans. De nya arbetsförmedlingsnämnderna skall inrättas som delegationer inom länsarbetsnämnderna, och de beslut de fattar blir därmed länsarbetsnämndens beslut.

Bakgrunden till den föreslagna nya ordningen är att till det problematiska med distriktsarbetsnämndernas ställning har hört att nämnderna inte har förfogat över egna resurser. De har inte heller haft rätt att besluta i principiellt viktigare ärenden. I propositionen (s. 7) lämnas konkreta exempel på typer av ärenden som skall kunna anförtros de nya arbetsförmedlingsnämnderna så att de skall få möjlighet till ett verkligt inflytande över de arbetsmarknadspolitiska resurser som skall användas lokalt. Här skall endast konstateras att åtgärder som gäller enskilda arbetssökande eller arbetsgivare liksom hittills normalt skall beslutas av förmedlingstjänstemännen, såvida inte besluten innefattar principiellt viktiga avgöranden.

De s. k. frikommunförsöken med arbetsförmedlingsnämnder i bl. a. nio kommuner som inletts i år (prop. 1985/86:25, bilaga 5, AU 1985/86:7) skall fortsätta parallellt med den nya ordningen med arbetsförmedlingsnämnder i övriga kommuner.

Moderata samlingspartiet yrkar i kommittémotion 1985/86:495 att riksdagen skall avvisa de riktlinjer regeringen har lagt fram för en ny organisation för arbetsförmedlingen. Motionärerna framhåller att en effektiv arbetsförmedling som kan ge en god service till arbetsgivare och arbetssökande är det bästa medlet för att arbetsmarknaden skall fungera och för att arbetslösheten skall kunna hållas på en låg nivå. Motionärerna fortsätter:

Kritiken mot förmedlingens effektivitet har under en lång följd av år varit omfattande från såväl arbetssökande som arbetsgivare. Trots marknadsföringen av AMS serviceprogram som den nya verksledningen genomför finns det fortfarande inga konkreta bevis för att arbetsförmedlingen lyckats ta den huvudroll i förmedlingsarbetet som monopolet förutsätter. Någon mer omfattande attitydundersökning till arbetsförmedlingen bland arbetssökande och arbetsgivare genomfördes dess värre aldrig av AMS-kommittén, eftersom utredningens majoritet stoppade alla förslag i denna riktning. Därför är också det bakgrundsmaterial som ligger till grund för regeringens förslag ofullständigt och ger inte någon bild av vilka krav som olika intressenter ställer på en effektiv arbetsförmedling.

Inte heller betydelsen av arbetsförmedlingens monopolställning för service och effektivitet har belysts av utredningen. Det möjliggör för regeringen att undvika en saklig prövning av monopolets betydelse trots att propositionen, om än flyktigt, berör de konflikter och problem som monopolställningen medför för förmedlingens möjligheter att fungera som en effektiv serviceorganisation.

Motionärerna erinrar vidare om att moderata samlingspartiet under en följd av år har krävt att distriktsarbetsnämnderna skall avskaffas, och de

konstaterar nu med tillfredsställelse att regeringen till sist hörsammat detta. Men att omedelbart ersätta distriktsarbetsnämnderna med arbetsförmedlingsnämnder vars uppgifter och funktion endast prövats under en kort tid i samband med de s. k. frikommunförsöken sägs dock vara att gå alltför snabbt till väga. Motionärerna utesluter inte att det i framtiden kan visa sig motiverat med någon form av styrelse eller nämnd med anknytning till de lokala arbetsförmedlingarnas geografiska verksamhetsområden. Med hänvisning till att försöken med arbetsförmedlingsnämnder inom ramen för frikommunförsöken ännu ej har kunnat utvärderas ordentligt samt till moderata samlingspartiets förslag om en mer fristående ställning för den offentliga arbetsförmedlingen är motionärerna för närvarande inte beredda att biträda förslaget. De yrkar att vad de anfört i motionen om en mer fristående ställning för den offentliga arbetsförmedlingen, om distriktsarbetsnämnder och arbetsförmedlingsnämnder skall ges regeringen till känna.

Med anledning av vad motionärerna anfört vill utskottet erinra om att AMS och regeringens förslag syftar till att skapa nya samverkansformer på lokal nivå i arbetsmarknadsfrågor. Distriktsarbetsnämnderna infördes på sin tid för att man den vägen skulle få ett organ för lokalt inflytande i dessa frågor. Nämnderna har dock inte kommit att spela den roll som var avsedd. Det har, som det sägs i propositionen, varit svårt att finna vettiga former för nämndernas verksamhet och meningsfulla arbetsuppgifter. Alldeles oavsett vilken inställning man har till arbetsförmedlingens effektivitet måste det framstå som angeläget att åtgärder vidtas för att ge ett reellt innehåll åt den verksamhet som skall bedrivas i de lokala nämnderna. Det bör leda till ett ökat intresse för verksamheten bland nämndledamöterna, exempelvis för effektivitetsfrågorna. Vidgade befogenheter för de nya lokala nämnderna innebär en vidgad handlingsfrihet inom de givna ramarna, vilket är ett sätt att ge arbetsförmedlingen den mer fristående ställning som motionärerna önskar. I vad gäller invändningen att försöken med arbetsförmedlingsnämnder i frikommunerna bör avvaktas skall påpekas att dessa försök går ett steg längre därigenom att de även innefattar befogenheter för nämnderna att friare hantera vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Sammanfattningsvis kan utskottet inte finna att motionärerna anfört bärande grunder för att regeringens förslag skall avvisas. Vill man ha ett lokalt lekmannainflytande i arbetsmarknadsfrågorna får man också se till att de förtroendevalda ledamöterna kan känna engagemang för verksamheten. När det nu visat sig att distriktsarbetsnämnderna inte har fungerat väl i detta hänseende bör nya samverkansformer prövas. Med avstyrkande av motion 495 i angivna delar biträder utskottet alltså i princip regeringens förslag att avskaffa distriktsarbetsnämnderna och ersätta dem med kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnder. Till detaljer i förslaget återkommer utskottet nedan.

Kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnder innebär att det normalt skall finnas en nämnd för varje kommun som har ett arbetsförmedlingskontor. Avvikelser härifrån kan dock bli aktuella. I propositionen anförs att det ibland kan vara lämpligt att sammanföra flera kommuner under en gemensam nämnd. Det sägs vidare att man i den nya organisationen inte längre behöver ha kvar distriktskontorsfunktionen och indelningen i arbetsförmedlingsdistrikt.

När det gäller *arbetsförmedlingsnämndernas sammansättning* anförs i propositionen att i nämnderna bör ingå företrädare för arbetsförmedlingen, kommunen och de lokala arbetsmarknadsparterna. En chefstjänsteman på länsarbetsnämnden bör vara ordförande. Det förutsätts att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, AMS får besluta om sammansättningen. Denna skall kunna varieras efter de lokala förhållandena.

Centerpartiet bedömer i kommittémotion 1985/86:494 att avskaffandet av distriktsarbetsnämnderna och införandet av kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnder i normala fall kan ge en effektivisering av verksamheten. Detta torde dock förutsätta att de kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnderna får en bred politisk förankring. Det bör vidare vara jämvikt i antalet partsrepresentanter för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna i nämnden. Ordföranden bör vara politiskt vald och representera kommunen. En sådan organisation ger nämnden en mer demokratisk prägel och är därmed att föredra. Motionärerna yrkar att vad de anfört skall ges regeringen till känna.

Det är meningen att arbetsförmedlingsnämndernas sammansättning – som skall kunna variera från område till område – skall avgöras efter samråd med de berörda parterna. Sammansättningen bör därför inte låsas på det sätt motionärerna förordar. Införandet av arbetsförmedlingsnämnderna är, som tidigare framhållits, att se som ett led i strävan att aktivera det lokala engagemanget i arbetsmarknadsfrågorna. Men även de nya nämnderna kommer att vara en del av den statliga arbetsmarknadsadministrationen, och de skall ha statliga myndighetsuppgifter. Därför är det rimligt att man i varje fall i ingångsskedet har en företrädare för staten som ordförande. Med avstyrkande av motionen biträder utskottet regeringens förslag i fråga om nämndernas sammansättning.

Som redan sagts kommer arbetsförmedlingsnämnderna att inrättas som delegationer inom länsarbetsnämnden. Arbetsförmedlingsnämndernas beslut kommer därmed att vara länsarbetsnämndens beslut. Formellt kommer arbetsförmedlingen att ingå i länsarbetsnämnden, och även förmedlingstjänstemännens beslut fattas därmed på länsarbetsnämndens vägnar. Detta innebär att nuvarande möjlighet upphör att till länsarbetsnämnden överklaga exempelvis ett avslag av arbetsförmedlingen på en bidragsansökan. Kvar blir endast möjligheten att överklaga till AMS. För att kompensera detta bortfall i överprövningsmöjligheterna förutskickas i propositionen att ett omprövningsinstitut införs i statsförvaltningen genom den nya förvaltningslag (27 §) som förelagts riksdagen i proposition 1985/86:60. Att ett sådant institut införs anges som en uttrycklig förutsättning för att den nya organisationen för arbetsförmedlingen skall kunna genomföras.

Den nya förvaltningslagen inkl. omprövningsinstitutet har numera antagits av riksdagen på förslag av konstitutionsutskottet (KU 1985/86:21). Den av regeringen angivna särskilda förutsättningen för den nya förmedlingsorganisationen föreligger därmed.

Förvaltningslagen i sin nya form träder i kraft den 1 januari 1987. Arbetsförmedlingens nya organisation är avsedd att börja gälla från samma tidpunkt.

Inledningsvis har påpekats att de tre kommittémotionerna från moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet, 1985/86:495, 1985/86:493 resp.

1985/86:494, innehåller yrkanden som syftar till vidgade möjligheter att bedriva *arbetsförmedling i alternativa former*. Liknande yrkanden har tidigare framställts av moderata samlingspartiet i partimotion 1985/86:A225, av folkpartiet i partimotion 1985/86:A459 och av Göthe Knutson m. fl. (m) i motion 1985/86:A804.

Moderata samlingspartiet anför i motion A225 att arbetsförmedlingsmonopolet bör upphävas så att vägen öppnas för alternativa arbetsförmedlingar även i privat regi. Den offentliga förmedlingen måste dock spela en dominerande roll också i framtiden, men den bör ges en från AMS mer fristående ställning. Detta ökar möjligheten för förmedlingen att utveckla och anpassa sin service- och konkurrensförmåga.

I kommittémotion 495 (m) uttalar motionärerna att de är övertygade om att det är möjligt att avsevärt förbättra förutsättningarna för en bred, rikt varierad och individinriktad förmedlingsservice på arbetsmarknaden om även andra än arbetsmarknadsverket tillåts att bedriva arbetsförmedling. Kravet på den offentliga förmedlingen att vara effektiv och anpassa sitt serviceutbud till arbetsmarknadens krav ökar samtidigt som den också kan koncentrera sig på de primära områden inom förmedlingsverksamheten som svarar mot dess roll inom arbetsmarknadspolitiken. Riksdagen bör därför besluta att upphäva arbetsförmedlingsmonopolet genom ändring i arbetsförmedlingslagen, så att enskilda arbetsförmedlingar kan etableras från den 1 januari 1987.

Göthe Knutson m. fl. (m) förordar i motion A804 att försök görs med fristående arbetsförmedlingar för specifika yrkesområden, såsom artister, fotomodeller m. fl. beträffande vilka det krävs specialistkunskap hos förmedlingarna. Det skall vidare gälla förmedlingsbehov som den offentliga förmedlingen har svårt att tillgodose. Verksamheten förutsätts av motionärerna bli finansierad med avgifter som tas ut av de företag som anlitar de förmedlingar det här gäller. Motionärerna yrkar att möjligheterna att på försök bedriva en förmedlingsverksamhet av angivet slag skall utredas.

Folkpartiet säger sig i partimotion A259 ha svårt att förstå det envisa motståndet mot att prova parallella förmedlingsformer. Det är självklart att en väl skött arbetsförmedling med starka lokala enheter skall vara den stabila grunden för förmedling av jobb och för att ta hand om de stödåtgärder som behöver finnas. Det måste dock vara en fördel och ge mer tid över för aktivt förmedlingsarbete, om en del arbetsuppgifter kan överföras på förmedlingar knutna till yrkesområden med speciella behov.

Den offentliga arbetsförmedlingen bör enligt motionärerna kunna tillhandahålla en god service över hela arbetsmarknaden. Den skall i princip vara en förmedling för alla. Därför behövs kännedom om alla lediga platser för extern rekrytering och ett väl utbyggt kontorsnät med god teknisk utrustning. När en sådan service finns tillgänglig för alla utan avgift, kan man inte se några nackdelar med privata förmedlingar som komplement. Tvärtom skulle det förmodligen förbättra servicen till såväl arbetssökande som arbetsgivare och innebära en stimulerande utmaning för de offentliga förmedlingarna. Därför bör det göras en översyn av arbetsförmedlingslagen med målsättningen att tillåta mer än en form för arbetsförmedling.

Även i kommittémotion 494 (c) begärs en översyn av arbetsförmedlingsla-

gen. Översynen bör vara total och skall ha till syfte att lägga fram förslag om alternativ och komplement till de offentliga arbetsförmedlingarna. Det finns specialområden där den offentliga förmedlingen visat bristande effektivitet. En större öppenhet för privata arbetsförmedlingar skulle få gynnsamma effekter för de arbetssökande och även medföra att de offentliga arbetsförmedlingarna stimuleras till en större effektivitet och serviceanda.

Utskottet kan till den nu lämnade redovisningen för motionsyrkandena om arbetsförmedlingslagen *foga att AMS-kommittén förordade en översyn* av denna lag för ökad klarhet och bättre redaktionell utformning men utan omprövning av den allmänna inriktningen. På den punkten avgav företrädarna i kommittén för moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet en gemensam reservation. I denna förespråkades en översyn av lagen med syfte att medge alternativ och komplement till den offentliga förmedlingen.

De restriktioner arbetsförmedlingslagen lägger på annan förmedlingsverksamhet än den offentliga gäller verksamhet som är avgiftsbelagd. Däremot står det var och en fritt att bedriva arbetsförmedling om ersättning inte tas ut av arbetsgivare eller arbetssökande. Lagen kräver endast att sådan förmedling skall anmälas till AMS, och den är underkastad styrelsens tillsyn. När det i motionerna krävs ändringar i arbetsförmedlingslagen måste detta således tolkas som att motionärerna förespråkar vidgade möjligheter att bedriva en förmedling som är avgiftsbelagd. Detta utsägs dock endast i motion A804 (m).

Utskottet kommer i nästa avsnitt om kulturarbetsförmedlingen tillbaka till frågan om avgiftsbelagd förmedling på det speciella området. Här gäller det alltså ett mer generellt tillåtande av avgiftsbelagd arbetsförmedling vid sidan av den kostnadsfria offentliga förmedlingen. Den frågan har vid olika tillfällen tidigare prövats av riksdagen. Senast skedde det i höstas då riksdagen på förslag av utskottet (AU 1985/86:4) avslog sex motioner med begäran om en översyn av arbetsförmedlingslagen med samma inriktning som här aktualiserats på nytt. Några nya argument har inte framförts som skulle ge riksdagen anledning att frångå sitt ställningstagande tidigare under riksmötet. För närvarande pågår inom arbetsmarknadsdepartementet en teknisk översyn av lagen, såsom AMS-kommitténs majoritet har förutsatt. Däremot kan det inte bli tal om att ändra lagens allmänna inriktning, dvs. en på internationella konventioner grundad restriktivitet mot avgiftsbelagd arbetsförmedling. Därför avstyrker utskottet de föreliggande motionernas krav på översyn av arbetsförmedlingslagen.

Från moderata samlingspartiets sida föreligger vidare yrkanden om *upphävande av 1976 års lag om allmän platsanmälan*. Yrkandena framställs i partimotion 1985/86:A225 och i kommittémotion 1985/86:495. I båda motionerna begärs att lagen skall upphöra att gälla från den 1 juli i år. Som motiv för åtgärden anförs att lagen inte utgör något effektivt instrument för att förbättra arbetsförmedlingen, utan den leder till kostnader och problem för såväl företagen som förmedlingen.

Liknande yrkande har tidigare framställts av moderata samlingspartiet utan att vinna riksdagens bifall. Utskottet anser liksom tidigare att lagen är ett betydelsefullt hjälpmedel för arbetsförmedlingen att få en så långt möjligt fullständig överblick över den dagsaktuella efterfrågan på arbetskraft. Ett

sådant grepp om arbetskraftsefterfrågan blir så mycket mer önskvärt efter hand som förmedlingens möjligheter förbättras att med datateknikens hjälp matcha arbetssökande och lediga platser. Motionsyrkandena avstyrks sålunda.

I ett senare avsnitt om förmedling av korttidsanställningar redovisas ett motionsyrkande om viss inskränkning av lagens tillämpningsområde.

Slutligen i detta avsnitt tar utskottet upp yrkandena i motion 1985/86:A727 av Lars Werner m. fl. (vpk) om *obligatorisk platsförmedling m. m.* I motionen framhålls att det inte bör vara arbetsgivarna som bestämmer vem som skall anställas. Det helt avgörande inflytandet bör i stället ligga hos samhället och de arbetandes organisationer. En obligatorisk arbetsförmedling skulle även göra det lättare för kvinnorna att komma in på arbetsmarknaden. Slutligen skulle en obligatorisk arbetsförmedling förhindra "yrkesförbud" och andra former för svartlistning på arbetsmarknaden. Förekomsten av svartlistning, personundersökningar och åsiktsregistreringar på arbetsmarknaden bör för övrigt förbjudas i lag.

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motsvarande motionsyrkanden, senast i höstas i betänkandet AU 1985/86:4. Sammanfattningsvis angav utskottet att de problem det här är fråga om i första hand bör angripas genom ett ökat inflytande över företagens personalpolitik inom de ramar som medbestämmandelagen ger. Med hänvisning till uttalandena i det nyssnämnda betänkandet avstyrker utskottet motion A727 i de aktuella delarna.

Kulturarbetsförmedling

Arbetsförmedling på kulturområdet är inom den offentliga förmedlingen organiserad på det sätt som strax skall närmare anges. Dessutom bedrivs förmedling av kulturarbetare vid vissa centrumbildningar med anlitande av arbetsförmedlare anställda hos arbetsmarknadsverket. Helt fristående från den offentliga förmedlingen är fyra organisationsförmedlingar verksamma på området. De bedriver, med tillstånd av AMS, en avgiftsbelagd verksamhet. Avgifterna får dock endast täcka organisationernas egna kostnader och får således inte ge vinst. Därutöver finns tre förmedlingar som är de enda i landet som har rätt att verka i vinstsyfte. De arbetar med förmedling av tonkonstnärer på det internationella planet.

Den offentliga kulturarbetsförmedlingen är organiserad på fyra kulturarbetssektioner vid de nuvarande distriktskontoren i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå som under sig har var sin region. Dessutom finns särskilda kulturarbetsförmedlare placerade i Växjö, Härnösand, Luleå och Örebro.

AMS-kommittén föreslog – enhälligt – att den offentliga kulturarbetsförmedlingen i fortsättningen skulle organiseras som en fristående statlig stiftelse. Kommittéförslaget biträddes av det stora flertalet remissinstanser – dock inte av AMS som i stället föreslog en annan organisationsform. I enlighet med detta förslag av AMS förordas av regeringen att den offentliga kulturarbetsförmedlingen blir kvar inom arbetsmarknadsverket men att de nuvarande kulturarbetssektionerna ombildas till kulturarbetsförmedlingar med befogenheter och uppgifter som arbetsförmedlingskontor. Därigenom avses kulturarbetsförmedlingen få en starkare ställning inom verkets orga-

nisation. Varje kulturarbetsförmedling skall, liksom sektionerna gör i dag, svara för sin region som omfattar flera län. Deras ansvarsområde eller upptagningsområde, om man hellre vill uttrycka saken så, kommer sålunda att avvika från den nya förmedlingsorganisation som behandlats i det föregående avsnittet.

Regeringens förslag till *omorganisation av den offentliga kulturarbetsförmedlingen* har mött följande reaktioner i de föreliggande motionerna.

Moderata samlingspartiet yrkar i kommittémotion 1985/86:495 att regeringens riktlinjer skall avvisas av riksdagen. I motionen anförs att på en arbetsmarknad med friare konkurrens och ett bredare och mer varierat serviceutbud inom arbetsförmedlingsområdet kommer behovet av en omfattande, särskilt organiserad kulturarbetsförmedling inom AMS att vara litet. Detta behov kommer att kunna tillgodoses av fria förmedlingar. Redan i dag finns det på detta område fristående förmedlingsorganisationer.

Centerpartiet accepterar enligt kommittémotion 1985/86:494 att AMS i en eller annan form är verksam inom denna sektor. Det är emellertid olämpligt att förmedlingen av aktiviteter och tjänster inom denna sektor omfattas av ett monopol på arbetsförmedling där andra aktörer kan verka endast genom dispenser. Som propositionen visar innebär kulturarbetsförmedling också en lång rad andra tjänster (reseplanering och hotellbokning exempelvis) som ligger vid sidan av normal arbetsförmedling. Framgångsrik verksamhet på detta område förutsätter ett såväl nationellt som internationellt marknadskunnande som inte lämpligen låter sig utövas i myndighetsform. Motionärerna säger sig således kunna acceptera att AMS verkar på kulturområdet, men verksamheten bör avregleras och fri etablering för kulturuppdragsförmedling tillåtas. Detta bör enligt motionen ges regeringen till känna. Även Margareta Mörck m. fl. (fp) vill i motion 1985/86:492 att riksdagen skall delge regeringen att det inte är rimligt att de offentliga arbetsförmedlingarna har monopol på kulturarbetsförmedling.

I sitt i ärendet avgivna yttrande (KrU 1985/86:6 y) konstaterar kulturutskottet att motionärerna inte vänder sig emot en offentlig kulturarbetsförmedling men önskar att nuvarande begränsningar av förmedling i andra former skall upphöra. Detta förutsätter en ändring i lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling. Kulturutskottet anser för sin del att det skulle vara olämpligt om kulturarbetsförmedlingen skulle regleras enligt andra principer än de som gäller för förmedlingen i övrigt. Utskottet avstyrker därför motionerna i vad avser förslag om en friare etableringsrätt då det gäller kulturarbetsförmedling.

Arbetsmarknadsutskottet gör samma bedömning. I vad särskilt gäller avslagsyrkandet i motion A495 (m) skall tilläggas att detta bör ses i samband med det i samma motion framställda yrkandet om ändringar i arbetsförmedlingslagen så att privata arbetsförmedlingar kan etableras redan från nästkommande årsskifte. Det yrkandet har utskottet avstyrkt i det föregående. Slutsatsen blir att arbetsmarknadsutskottet liksom kulturutskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ny organisation för kulturarbetsförmedlingen, medan motionerna avstyrks i förevarande delar.

Med anledning av vad kulturutskottet anfört i anslutning till sin tillstyrkan av regeringsförslaget bör framhållas följande.

Den föreslagna nya organisationen bör inte utesluta att andra lösningar på detta område kan bli aktuella i framtiden. En organisation med fristående kulturarbetsförmedlingar ger ökade möjligheter att pröva olika arbetsmetoder med särskild hänsyn till förhållandena inom kultursektorn. Det är vidare viktigt att de arbetsmarknadspolitiska insatserna även i fortsättningen utformas på ett sådant sätt att de överensstämmer med kulturpolitiska utgångspunkter. Med hänsyn till uttalandet i propositionen att förmedlingsverksamheten bör bedrivas i nära samverkan med bl. a. centrumbildningarna får förutsättas att samma förhållanden kommer att gälla för övriga nu verksamma förmedlingar.

I motion 1985/86:491 av Jan-Erik Wikström (fp) och Anne Wibble (fp) aktualiseras den *förmedlingsverksamhet som främst arbetar på det internationella planet*. Motionärerna erinrar om att Rikskonserter har fått tillstånd att bedriva försöksverksamhet med arbetsförmedling i vinstsyfte på det internationella planet för musiker och scenartister. Denna verksamhet bör byggas ut och bedrivas utan restriktioner. Avsikten är att den försöksverksamhet som inletts och som bedrivs med tillstånd från AMS skall pågå under tre år för att därefter utvärderas.

Kulturutskottet anser liksom motionärerna att det är angeläget med alternativa insatser för att underlätta för svenska musiker och scenartister att komma ut på den internationella marknaden men finner inte en särskild framställning från riksdagens sida vara påkallad med anledning av motionen. Med hänvisning till denna bedömning från kulturutskottets sida som arbetsmarknadsutskottet ansluter sig till avstyrks motion 491.

Med anledning av förslag av AMS-kommittén förordas i propositionen att den offentliga kulturarbetsförmedlingen skall *ta ut avgifter* för tjänster som inte kan anses utgöra arbetsförmedling, exempelvis kontraktsskrivning och hotellbokning.

Moderata samlingspartiet i kommittémotion 1985/86:495 och Margareta Mörck m. fl. (fp) i motion 1985/86:492 vill att regeringens förslag i denna del skall avvisas.

Enligt motion 495 (m) öppnar det föreslagna avgiftsuttaget vägen för att i framtiden ta betalt också för andra tjänster, vilka kostnadsfritt bör stå till de arbetssökandes och arbetsgivarnas förfogande. Det kan också medföra att arbetsmarknadsverket binder större resurser än vad som annars skulle bli fallet till servicefunktioner som andra fria förmedlingar klarar bättre.

I motion 492 (fp) hävdas att det ofrånkomligen blir svårigheter att skilja själva förmedlingsarbetet från sådan service som kontraktsskrivning, hotellbokning och reseplanering.

Folkpartiet anser däremot i kommittémotion 1985/86:493 att det är rimligt att det finns en viss möjlighet ta ut avgifter för den typ av tjänster som avses i propositionen. Även dessa motionärer menar dock att det är svårt att avgöra vad som skall avgiftsbeläggas. Den föreslagna rätten att ta ut avgifter bör därför närmast betraktas som försöksverksamhet, och regeringen bör återkomma till riksdagen med en *utvärdering* av hur verksamheten utfallit, vilket bör ges regeringen till känna.

Liksom kulturutskottet tillstyrker arbetsmarknadsutskottet förslaget att den offentliga arbetsförmedlingen skall kunna ta ut avgifter för vissa tjänster

som inte innefattar ren arbetsförmedling. Motionerna 492 och 495 i här aktuella delar avstyrks alltså.

Med anledning av förslaget om utvärdering i motion 493 (fp) erinrar kulturutskottet om att den nya verksamheten med avgiftsfinansiering enligt propositionen skall utgöra en försöksverksamhet under tre år och att verksamheten bör utvärderas. Kulturutskottet konstaterar att motionen i denna del är tillgodosedd. Arbetsmarknadsutskottet instämmer häri med tillägget att det ligger i sakens natur att riksdagen delges en redovisning för utvärderingens resultat med hänsyn till att det gäller ett principiellt nytt inslag i förmedlingsverksamheten. Med hänvisning till dessa uttalanden anser utskottet att motionen av riksdagen bör kunna lämnas utan åtgärd.

I övrigt ger vad som anförts i propositionen om kulturarbetsförmedlingen inte utskottet anledning till särskilt yttrande.

Förmedling av korta och tillfälliga arbeten

I propositionen framhålls att den offentliga arbetsförmedlingen i dag svarar för en relativt begränsad del av förmedlingen av korttidsanställningar. Flertalet kommer till stånd genom annonser eller efter kontakter mellan arbetsgivare och arbetssökande, antingen direkt eller via vänner och bekanta. Vidare förekommer privat arbetsförmedling som sägs ha stor omfattning särskilt på kontorsområdet. Det är förmedlingar som drivs av organisationer och som antingen – efter tillstånd av AMS – får ta ut avgifter eller tillhandahåller en avgiftsfri service.

Arbetsmarknadsministern uttalar i propositionen att hon ser det som synnerligen viktigt gentemot både sökande och arbetsgivare att förmedlingen intensifierar sina insatser när det gäller korttidsarbeten. Som skäl härför anges att fler arbeten därmed kommer att anmälas till förmedlingen och att möjligheter skapas att ge de arbetssökande en bättre och bredare service. I denna del är arbetsmarknadsministern ense med AMS-kommittén, som också såg förmedling av korttidsarbeten som en viktig uppgift för den offentliga arbetsförmedlingen. Däremot vill arbetsmarknadsministern inte biträda kommitténs förslag om försök med avgiftsbelagd "överservice" åt arbetsgivare på kontorsområdet, t. ex. hjälp med inbetalning av skatter och sociala avgifter. Arbetsmarknadsministern menar att avgiftsbelagd service inom den offentliga förmedlingen bör begränsas till det särpräglade område som kulturarbetsförmedlingen utgör. Frågan om avgiftsuttag i sådana fall har berörts i det närmast föregående avsnittet.

Centerpartiet avvisar i kommittémotion 1985/86:494 vad som anförs i det förevarande avsnittet av propositionen. Samtidigt begärs en *ändring i lagen om allmän platsanmälan*.

Skyldigheten för arbetsgivare att anmäla lediga platser till den offentliga arbetsförmedlingen omfattar anställningar som beräknas pågå minst tio dagar. Kortare anställningar behöver alltså inte anmälas. I motionen hävdas att lagen inte bör omfatta arbeten som varar mindre än 30 dagar. För sådana korttidsanställningar är det inte rimligt att kräva platsanmälan. Merparten av korttidsanställningarna förmedlas via andra kanaler. Det torde också vara ett effektivare sätt än att låta AMS intensifiera sina insatser för korttidsarbeten.

Regeringen bör få i uppdrag att lägga fram förslag om erforderlig lagändring i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet anser för sin del att det inte kan riktas invändningar mot arbetsmarknadsministerns uttalanden till förmån för intensifierade insatser från den offentliga förmedlingens sida i fråga om korttidsanställningarna. Andelen sådana anställningar torde ha ökat. Vidgade insatser på detta förmedlingsområde kan bl. a. vara till hjälp för ungdomar, som ofta utnyttjar vikariat och tillfälliga jobb som ett sätt att bli etablerade i arbetslivet.

Med denna inställning är det inte förenligt att begränsa arbetsgivarnas anmälningsskyldighet i fråga om lediga platser på det sätt som föreslagits i motion 494. Den avstyrks följaktligen av utskottet.

Ackvisition av platser för praktik och arbetslivskontakter

Regeringen föreslår i enlighet med AMS-kommittén att arbetsmarknadsverket normalt skall ha ansvaret för ackvisitionen av praktikplatser på samma sätt som är fallet i dag. Det skall sedan vara skolans sak att ansvara för fördelningen av platserna och för praktikens genomförande. När det inte är fråga om kollektiv ackvisition av platser bör dock skolorna även i fortsättningen själva sköta ackvisitionen. Lokalt skall kommunen och arbetsförmedlingen kunna komma överens om en annan uppdelning än som förordats i propositionen.

Centerpartiet yrkar i kommittémotion 1985/86:494 att regeringens riktlinjer för ackvisition av praktikplatser skall avslås. Som grund härför hänvisas till centerpartiets förslag i partimotion 1985/86:A255 att tilldela kommunerna ett enhetligt utbildnings- och yrkespraktikansvar för alla ungdomar under 20 år.

I den av utbildningsutskottet överlämnade motionen 1985/86:Ub237 av Bengt Harding Olson (fp) hävdas att ackvisitionsansvaret odelat bör åläggas skolan som huvudman. Motionären anser att detta bäst gagnar den totala praktikverksamhetens mål och syften. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

I denna fråga förklarar utbildningsutskottet i sitt yttrande (UbU 1985/86:5 y) att det inte har något att erinra mot propositionens förslag utan för sin del vill ytterligare understryka vikten av vad som i propositionen anförts om samverkan mellan skola och arbetsförmedling. Utskottet finner en sådan samverkan särskilt naturlig mot bakgrund av de senaste årens utveckling av skolans praktikverksamhet.

Enligt utbildningsutskottet bör vidare den flexibilitet i samarbetet som är ett villkor för en god praktikackvisition kunna tryggas genom regeringens förslag att skola och arbetsförmedling också skall kunna välja egna modeller för ansvarsfördelningen. Eftersom huvudprinciperna enligt regeringens förslag skall vara desamma som hittills, förutsätter utskottet att hittillsvarande reglering också behålls i huvudsak oförändrad.

Sammanfattningsvis föreslår utbildningsutskottet att motionerna Ub237 och 494 yrkande 5 avstyrks samt att propositionen i den aktuella delen tillstyrks. Arbetsmarknadsutskottet har för sin del inget att tillägga till de av utbildningsutskottet gjorda övervägandena utan hemställer att riksdagen

med avslag på motionerna Ub237 och 494, den sistnämnda i den nyss angivna delen, godkänner regeringens förslag till riktlinjer för ackvisition av praktikplatser.

Styrelsefrågor

Under denna rubrik i propositionen informeras riksdagen om frågor angående AMS och länsarbetsnämndernas styrelser.

AMS styrelse består för närvarande av 13 ledamöter. Generaldirektören är ordförande och överdirektören vice ordförande. Arbetsmarknadsparterna är företrädda på så sätt att tre ledamöter är utsedda på förslag av LO, två på förslag av TCO och en på förslag av SACO/SR. Tre ledamöter kommer från SAF. De återstående två ledamöterna utses för att särskilt bevaka jord- och skogsbruksfrågor resp. kvinnofrågor.

AMS-kommittén föreslog vissa ändringar i styrelsens sammansättning, bl. a. att Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet skulle bli representerade.

I propositionen hänvisas till att styrelsefrågor behandlats i verksledningskommitténs betänkande (SOU 1985:40) och att det betänkandet för närvarande bereds inom regeringskansliet. Arbetsmarknadsministern uttalar att det bör ankomma på regeringen att fastställa den närmare sammansättningen av AMS styrelse. Redan nu vill hon emellertid uttrycka den principiella uppfattningen att parterna på arbetsmarknaden bör vara företrädda i styrelsen. Det framhålls också som viktigt att styrelsens sammansättning återspeglar trepartssamverkan mellan staten och arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna.

AMS-kommittén var inte enig i sitt ovannämnda förslag beträffande AMS styrelse. Företrädarna för moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet reserverade sig var för sig. SAF-företrädaren avgav ett särskilt yttrande.

Moderata samlingspartiet anför i kommittémotion 1985/86:495 att arbetsmarknadens parter sedan lång tid har en helt dominerande ställning i AMS styrelse. Detta medför en lång rad problem med målkonflikter för såväl regering och riksdag som för parterna själva. Mot denna bakgrund reserverade sig den moderate ledamoten i AMS-kommittén till förmån för en ändrad styrelsesammansättning. Enligt de principer som angavs i den reservationen bör styrelsen rekryteras utanför den krets av arbetsmarknadsparter som nu dominerar styrelsen. Samtidigt bör denna göras mindre. Ett tillvaratagande av sakkunskapen hos arbetsmarknadens parter bör i stället säkras genom att de ingår i referensgrupper som är tillsatta enligt paritetsprincipen. Dessa rådgivande referensgrupper bör indelas efter arbetsmarknadsverkets huvudverksamhetsområden. Referensgrupperna skall lägga synpunkter på inom verket framtagna förslag innan dessa behandlas av styrelsen. Motionärerna säger sig stå fast vid dessa principer och föreslår att riksdagen skall ställa sig bakom dem, varom regeringen bör underrättas.

Centerpartiet anför i kommittémotion 494 att styrelsen för en myndighet som AMS bör vara parlamentariskt sammansatt. Rent principiellt måste utgångspunkten vara att korporativt sammansatta styrelser ej skall förekom-

ma. Det är vidare med tanke på den mycket omfattande verksamhet som AMS bedriver rimligt att styrelsen får parlamentariska inslag. Verket är ett av de största med sina ca 11 000 anställda och kostnader för samhället som varierat i storleksordningen 15–25 miljarder kronor. Motionärerna förutsätter att när förslag läggs fram i anledning av verksledningskommitténs betänkande möjligheterna att ge styrelserna i AMS och dess underorgan en mer renodlad parlamentarisk sammansättning noggrant prövas. I avvaktan härpå bör AMS styrelse få en sammansättning där paritet råder mellan arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter, vilket också överensstämmer med de principer Sverige ställt sig bakom i ILO. Detta innebär att AMS styrelse bör ha sex representanter vardera för arbetsgivar- resp. arbetstagarsidan.

Folkpartiet anser i kommittémotion 1985/86:493 att övervägande skäl talar för att trepartssamverkan mellan staten och arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna avspeglas i styrelsens sammansättning. En lämplig sammansättning av styrelsen är enligt motionärernas uppfattning att dessa tre parter får samma tyngd och representation. Förslagsvis kan vardera parten representeras av fyra ledamöter. Dessa synpunkter bör delges regeringen.

Utskottet gör för sin del följande bedömning.

Arbetsmarknadsparterna har alltsedan AMS tillkomst varit representerade i styrelsen. De har som konstateras i motion 495 (m) utgjort flertalet. Det kan påpekas att styrelsen från början bestod av nio ledamöter, varav fem företrädare för arbetsmarknadens parter. I övrigt bestod styrelsen bl. a. av verkets generaldirektör och överdirektör som skulle vara ordförande resp. vice ordförande (se prop. 1947:237). Från riksdagens sida angavs som önskvärt att en av ledamöterna företrädde jordbruksnäringen (statsutskottets utlåtande 1947:227).

När det gäller frågans behandling i motionerna får konstateras att dessa ger uttryck för skilda uppfattningar. Utskottet instämmer med regeringen och folkpartiet i att det finns mycket som talar för att styrelsens sammansättning bör avspegla den trepartssamverkan mellan staten samt arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer som den svenska arbetsmarknadspolitiken i mycket är beroende av. Den i centerpartimotionen berörda frågan om en paritetisk sammansättning har dryftats i AMS-kommittén och får beaktas i de fortsatta övervägandena i regeringskansliet. Med hänsyn till att jordbruket inte har samma betydelse för sysselsättningen som vid AMS tillkomst under de första efterkrigsåren kan det inte längre vara nödvändigt med särskild representation för denna näring i styrelsen. Över huvud taget bör regeringen, såsom förutskickas av arbetsmarknadsministern, ha frihet att utforma styrelsens sammansättning utan bindning till tidigare riksdagsbeslut. Till de jämställdhetsaspekter som kan anläggas i frågan återkommer utskottet nedan. Med vad utskottet anfört är folkpartimotionen tillgodosedd i motsvarande del, medan de aktuella yrkandena från moderata samlingspartiet och centerpartiet avstyrks. Utskottets synpunkter bör delges regeringen.

I den nyssnämnda kommittémotionen 493 (fp) framhålls att arbetsmarknadsfrågorna är väsentliga inte minst för kvinnor. De drabbas ofta hårdare av arbetslöshet. Motionärerna vill därför särskilt understryka vikten av att riksdagens allmänna rekommendationer om *jämn könsfördelning tillgodoses*

vid tillsättandet av AMS styrelse. Detta bör ges regeringen till känna.

AMS-kommittén noterade den nuvarande mansdominansen i AMS styrelse men föreslog det oaktat att det inte längre skulle finnas någon särskild representant för kvinnofrågor. Kommittén hänvisade till att verksledningskommittén enligt sina direktiv skulle medverka till att bryta den ojämna könsfördelningen i de statliga verksstyrelserna. I det avseendet uttalar verksledningskommittén i sitt betänkande (SOU 1985:40 s. 154) kort och gott att det är kommitténs uppfattning att regeringen kraftfullare än hittills måste tillse att könsfördelningen blir jämnare i de statliga styrelserna och råden.

Med hänvisning till denna meningsyttring av verksledningskommittén och med beaktande av arbetsmarknadsdepartementets särskilda ansvar för jämställdhetsfrågorna utgår utskottet från att den i motionen aktualiserade frågan om jämnare fördelning av kvinnor och män i AMS styrelse noga beaktas i regeringskansliet utan särskilt påpekande från riksdagens sida. Motionen bör därför i den delen kunna lämnas utan åtgärd.

I *länsarbetsnämndernas styrelser* är vanligen landshövdingen ordförande. Vidare ingår länsarbetsdirektören som självskriven ledamot. Parterna på arbetsmarknaden företräds av två ledamöter från SAF, två från LO, en från TCO och en från SACO/SR. Vidare finns två obundna ledamöter.

AMS-kommittén föreslog att de två obundna ledamöterna skulle ersättas av en ledamot för kommunerna i länet och en för landstinget.

Arbetsmarknadsministern anför att det även när det gäller länsarbetsnämndernas styrelser bör ankomma på regeringen att fastställa den närmare sammansättningen. Vidare uttalas liksom beträffande AMS styrelse att parterna på arbetsmarknaden också i fortsättningen bör vara företrädda i länsarbetsnämndernas styrelser och att principen om trepartssamverkan bör gälla.

Enligt kommittémotionen från centerpartiet, 1985/86:494, bör länsarbetsnämnderna ha en majoritet som inte utgörs av partsföreträdare. Antalet representanter för arbetsmarknadens parter bör också på motsvarande sätt som för AMS styrelse överensstämma med gällande ILO-konvention. Parlamentariskt sammansatta styrelser kan genom beredningsorgan där parterna ingår ge arbetsmarknadens parter inflytande och information.

Utskottets uttalanden om AMS styrelse har tillämplighet på länsarbetsnämndernas styrelser. Med avstyrkande av motion 494 i den aktuella delen föreslår utskottet att det berörda avsnittet i propositionen av riksdagen utan erinran läggs till handlingarna.

Fortsatt utredningsverksamhet m. m.

I de ursprungliga direktiven för AMS-kommittén ingick att kommittén skulle överväga förutom arbetsmarknadsverkets organisation och ansvarsområde även det arbetsmarknadspolitiska åtgärdssystemet med sikte på ett effektivare resursutnyttjande. Denna del av uppdraget ströks i de tilläggsdirektiv som utfärdades år 1983. De begränsningar av uppdraget som gjordes i tilläggsdirektiven kritiserades av företrädarna för moderata samlingspartiet, folkpar-

tiet och centerpartiet i ett gemensamt avgivet särskilt yttrande till kommitténs betänkande.

I moderata samlingspartiets kommittémotion 1985/86:495 anförs i denna del bl. a. att inga av de väsentliga problem som AMS-kommittén ursprungligen fick i uppdrag att framlägga förslag till lösningar på behandlas, eftersom den socialdemokratiska regeringen efter valet 1982 fråntog utredningen alla uppdrag av mer djupgående karaktär. Utredningens ursprungliga uppgift att förutsättningslöst granska såväl AMS organisation som effektiviteten i de arbetsmarknadspolitiska medlen har fortfarande samma aktualitet, och en sådan utredning bör snarast genomföras. Motionärerna begär att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad de anfört om *en förutsättningslös utredning av AMS organisation och arbetsmarknadspolitikens inriktning*.

Den parlamentariskt sammansatta AMS-kommitténs arbete avslutades förra året och resultatet härav har nu och i årets budgetproposition förelagts riksdagens prövning. I motsats till motionärerna bedömer utskottet det inte som aktuellt att i det läget initiera ett nytt utredningsarbete. Det pågår en successiv förnyelse av det arbetsmarknadspolitiska åtgärdssystemet och av arbetsmarknadsverkets inre och yttre organisation. Detta är en naturlig följd av att det hela tiden gäller att möta nya eller förändrade krav efter skiftningarna på arbetsmarknaden. Förutom de förändringar av arbetsmarknadsverket som pågår enligt serviceprogrammet skall här erinras om den genomgripande omorganisation av arbetsmarknadsutbildningen som börjar gälla i år. Också handikappkommitténs arbete bör uppmärksammas i sammanhanget. En mer övergripande genomlysning av arbetsmarknadsfrågorna av det slag som varit AMS-kommitténs uppdrag och som nu åsyftas i motionen kan bara ifrågakomma med vissa intervaller. Det kan erinras om att AMS-kommittén, som arbetade under 1980-talets första hälft, föregicks av den under senare delen av 1970-talet verksamma sysselsättningsutredningen. Utskottet har alltså uppfattningen att det inte är ändamålsenligt att låta parlamentariska utredningar med övergripande inriktning avlösa varandra på samma ämnesområde och avstyrker därmed motion 495 på denna punkt.

Slutligen i detta betänkande tar utskottet upp yrkandet i kommittémotion 1985/86:494 av centerpartiet om *fortsatt decentralisering av arbetsmarknadsverket*. I motionen hänvisas till att det under de senaste åren har skett en viss decentralisering av AMS verksamhet. Detta är positivt, och man bör gå vidare på den inslagna vägen. Antalet anställda på centrala AMS och på länsarbetsnämnderna bör alltså minskas för att resurser skall kunna tillföras den direkta arbetsförmedlingen.

Omorganisationen på AMS kansli medför att successivt närmare 200 tjänster kan överföras till fältorganisationen. En motsvarande omorganisation av länsarbetsnämndernas kanslier är nu förestående. Dessa delvis genomgripande organisationsförändringar bör först få genomföras och sätta sig innan man kan bedöma om en fortsatt resursöverföring från de centrala funktionerna till fältorganisationen är möjlig. Motionsyrkandet avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *principfrågan om en ny organisation för arbetsförmedlingen*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:495 yrkandena 1, 6 och 7 bifaller proposition 1985/86:138 i motsvarande del,

2. beträffande *arbetsförmedlingsnämndernas sammansättning*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:494 yrkande 1 bifaller propositionen i motsvarande del,

3. beträffande *arbetsförmedlingens organisation i övrigt*
att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för en ny organisation av den offentliga arbetsförmedlingen fr. o. m. den 1 januari 1987 i den mån frågan inte behandlats i föregående moment,

4. beträffande *vidgade möjligheter till arbetsförmedling i alternativa former*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:A225 yrkande 3, 1985/86:A259 yrkande 2, 1985/86:A804, 1985/86:493 yrkande 3, 1985/86:494 yrkande 2 och 1985/86:495 yrkande 4,

5. beträffande *upphävande av lagen om allmän platsanmälan*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:A225 yrkande 4 och 1985/86:495 yrkande 5,

6. beträffande *obligatorisk platsförmedling m. m.*
att riksdagen avslår motion 1985/86:A727 yrkandena 1 och 2,

7. beträffande *omorganisation av den offentliga kulturarbetsförmedlingen*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:492 i motsvarande del, 1985/86:494 yrkande 4 och 1985/86:495 yrkande 2 bifaller propositionen i motsvarande del,

8. beträffande *förmedlingsverksamhet på det internationella planet*
att riksdagen avslår motion 1985/86:491,

9. beträffande *avgiftsuttag för vissa tjänster inom kulturarbetsförmedlingen*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:491 i motsvarande del och 1985/86:495 yrkande 3 bifaller propositionen i motsvarande del,

10. beträffande *utvärdering av avgiftsuttaget inom kulturarbetsförmedlingen*
att riksdagen avslår motion 1985/86:493 yrkande 4,

11. beträffande *kulturarbetsförmedling i övrigt*
att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för kulturarbetsförmedlingen, i den mån frågan inte har behandlats i föregående moment,

12. beträffande *begränsning av arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt lagen om allmän platsanmälan*
att riksdagen avslår motion 1985/86:494 yrkande 3.

13. beträffande *ackvisition av platser för praktik och arbetslivskontakter*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:Ub237 och 1985/86:494 yrkande 5 godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för ackvisition av praktikplatser,

14. beträffande *sammansättningen av AMS styrelse*
att riksdagen med anledning av propositionen i motsvarande del och motion 1985/86:493 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1985/86:494 yrkande 6 i motsvarande del och 1985/86:495 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. beträffande *jämnare fördelning av kvinnor och män i AMS styrelse*
att riksdagen avslår motion 1985/86:493 yrkande 2,

16. beträffande *länsarbetsnämndernas styrelser*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:494 yrkande 6 i motsvarande del lägger till handlingarna vad som anförts i propositionen i motsvarande del,

17. beträffande *ny utredning om arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen avslår motion 1985/86:495 yrkande 9,

18. beträffande *fortsatt decentralisering av arbetsmarknadsverket*
att riksdagen avslår motion 1985/86:494 yrkande 7.

Stockholm den 15 maj 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Anders G Högmark (m), Sigge Godin (fp), Monica Öhman (s), Ture Ångqvist (s), Karl-Erik Persson (vpk) och Görel Thurdin (c).

Reservationer

1. Principfrågan om en ny organisation för arbetsförmedlingen (mom. 1)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Med anledning" och slutar med "utskottet nedan" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 495 (m) är en effektiv arbetsförmedling med en god service till arbetsgivare och arbetssökande det bästa medlet för att arbetsmarknaden skall fungera och för att arbetslösheten skall kunna hållas på en låg nivå. Arbetsförmedlingens effektivitet har emellertid sedan länge varit

ifrågasatt såväl av arbetsgivarna som de arbetssökande. Det serviceprogram och härav föranledda organisationsändringar som den nya verksledningen tagit initiativ till kan ses som ett erkännande av det berättigade i den framförda kritiken.

I den nyssnämnda motionen anges som exempel på bristande effektivitet det ointresse som arbetsförmedlingen visat för korttids- och andra tillfälliga arbeten. Bristen på effektivitet påtalades av AMS-kommittén och medges indirekt även i den föreliggande propositionen av arbetsmarknadsministern.

Det finns alltså en växande insikt om effektivitetsproblemen inom den offentliga arbetsförmedlingen. Man saknar dock en heltäckande bild av de krav som olika intressenter ställer på en effektiv förmedling. Inte heller betydelsen av den offentliga förmedlingens faktiska monopolställning för service och effektivitet har belysts. Sådana undersökningar kom aldrig till stånd genom AMS-kommitténs försorg, därför att de stoppades av kommittémajoriteten. Det innebär att de förslag regeringen nu lägger fram till riktlinjer för en ny organisation för den offentliga arbetsförmedlingen är ofullständiga. De konflikter och problem som en monopolställning leder till när det gäller förmedlingens möjligheter att fungera som en effektiv serviceorganisation berörs bara flyktigt i propositionen.

Organisationsförslaget beträffande arbetsförmedlingen innefattar att distriktsarbetsnämnderna avskaffas och ersätts med kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnder. Det är i och för sig bra att distriktsarbetsnämnderna upphör. Men det bör erinras om att beslut om en försöksverksamhet med arbetsförmedlingsnämnder i de s. k. frikommunerna fattades i höstas med sikte på att den skall börja i år. Eftersom dessa försök knappt mer än hunnit komma i gång kan några slutsatser av verksamheten självfallet ännu inte dras. Det är alltså för tidigt att nu införa arbetsförmedlingsnämnder i hela landet.

I det följande behandlas frågan om ändringar i arbetsförmedlingslagen med syfte att upphäva den offentliga arbetsförmedlingens monopolställning. En sådan åtgärd i kombination med att den offentliga arbetsförmedlingen, såsom moderata samlingspartiet föreslår, ges en mer fristående ställning skulle verksamt kunna bidra till en effektivare och mer differentierad förmedlingsservice, till allmänt gagn för arbetssökande och arbetsgivare men också med nya möjligheter att ge en god förmedling till grupper vilkas servicebehov nu inte alls eller endast bristfälligt kan tillgodoses.

På grund av det anförda kan utskottet inte ställa sig bakom de i propositionen föreslagna riktlinjerna för en ny organisation för arbetsförmedlingen utan ansluter sig till de yrkanden om avslag och därtill knutna tillkännagivanden till regeringen som framställs i motion 495.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

> 1. beträffande *principfrågan om en ny organisation för arbetsförmedlingen*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:495 yrkandena 1, 6 och 7 *dels* avslår proposition 1985/86:138 i motsvarande del, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en mer fristående ställning för arbetsförmedlingen samt om distriktsarbetsnämnder och arbetsförmedlingsnämnder.

2. Arbetsförmedlingsnämndernas sammansättning (mom. 2)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Det är" och slutar med "nämndernas sammansättning" bort ha följande lydelse:

Vad beträffar sammansättningen av de nya kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnderna anförs i propositionen att en tjänsteman från länsarbetsnämnden bör vara ordförande och att sammansättningen i övrigt skall kunna varieras. Utskottet delar centerpartiets uppfattning att det är viktigt att nämnderna redan i starten får en bred politisk förankring. Ordföranden bör vara en politiskt vald förtroendeman som representerar kommunen. Vidare bör i fråga om representationen för arbetsmarknadsparterna jämvikt råda beträffande antalet arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter i enlighet med den av Sverige biträdda ILO-konventionen nr 88. Riksdagen föreslås ansluta sig till vad utskottet nu anfört om arbetsförmedlingsnämndernas sammansättning och ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsförmedlingsnämndernas sammansättning*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:494 yrkande 1 samt med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Vidgade möjligheter till arbetsförmedling i alternativa former (mom. 4)

Charlotte Branting (fp), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Sigge Godin (fp) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "av arbetsförmedlingslagen" bort ha följande lydelse:

För närvarande görs i arbetsmarknadsdepartementet en översyn av arbetsförmedlingslagen med det begränsade syftet att förbättra lagens redaktionella utformning. Enligt utskottets uppfattning bör översynsarbetet vidgas och ha som uttrycklig målsättning att det blir i lag tillåtet att bedriva olika former av arbetsförmedling som alternativ och komplement till den offentliga förmedlingen. Detta bör i enlighet med vad som yrkas i motionerna A259 (fp), 493 (fp) och 494 (c) delges regeringen. Därmed tillgodoses samtidigt motsvarande yrkanden i motionerna A225 (m), A804 (m) och 495 (m).

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *vidgade möjligheter till arbetsförmedling i alternativa former*
att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:A259 yrkande 2, 1985/86:493 yrkande 3 och 1985/86:494 yrkande 2 samt med anledning av motionerna 1985/86:A225 yrkande 3, 1985/86:A804 och 1985/86:495 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Vidgade möjligheter till arbetsförmedling i alternativa former (mom. 4)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "av arbetsförmedlingslagen" bort ha följande lydelse:

När krav rests på att det skall bli möjligt att bedriva alternativa arbetsförmedlingar, även sådana i privat regi, har det inte skett för att ta ifrån den offentliga förmedlingen en ledande roll. Den rollen kommer den offentliga förmedlingen att ha även framdeles, i kraft av dess tillgång till stora ekonomiska och tekniska resurser, däribland ett hela landet täckande kontorsnät. Denna dominerande roll stöds av en lagstiftning som ytterligt snävt begränsar andra former av arbetsförmedling. Dessutom har arbetsmarknadsverket kontroll över tillkomsten av och tillsyn över eventuellt tillkommande förmedlingar. Därmed inträder en faktisk monopolställning för den offentliga förmedlingen.

Som tidigare sagts har kritik riktats mot den service som ges av den offentliga förmedlingen liksom mot dess effektivitet. Samtidigt skall sägas att arbetsmarknadsverkets serviceprogram och de senare årens utvecklingsarbete har fått positiva genomslag i verksamheten ute i fältorganisationen. Det bör dock vara möjligt att ge avsevärt bättre förutsättningar för en bred, rikt varierad och individinriktad förmedlingsservice om även andra än arbetsmarknadsverket får bedriva arbetsförmedling. En direkt följd skulle t. ex. bli att kraven ökar på den offentliga förmedlingens effektivitet och på att den anpassar sitt serviceutbud till arbetsmarknadens krav.

Såsom föreslås i motionerna A225 (m) och 495 (m) bör riksdagen nu fatta ett principbeslut om att arbetsförmedlingsmonopolet skall avskaffas och enskilda arbetsförmedlingar tillåtas. Detta bör ske fr. o. m. den 1 januari 1987. Regeringen bör ges i uppdrag att i höst förelägga riksdagen förslag om erforderliga ändringar i lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling.

Vid bifall till vad ovan förordats tillgodoses samtidigt motsvarande yrkanden i motionerna A259 (fp), A804 (m), 493 (fp) och 494 (c).

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

> 4. beträffande *vidgade möjligheter till arbetsförmedling i alternativa former*
>
> att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:A225 yrkande 3 och 1985/86:495 yrkande 4 samt med anledning av motionerna 1985/86:A259 yrkande 2, 1985/86:A804, 1985/86:493 yrkande 3 och 1985/86:494 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Upphävande av lagen om allmän platsanmälan (mom. 5)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Liknande yrkande" och på s. 11 slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet har samma uppfattning som motionerna A225 (m) och 495 (m)

att lagen om allmän platsanmälan inte ger den offentliga arbetsförmedlingen ökad effektivitet. I stället leder lagen till ökade kostnader och besvär för såväl arbetsgivarna som förmedlingen själv. Lagen bör således avskaffas. Förslag härom läggs fram i hemställan.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *upphävande av lagen om allmän platsanmälan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:A225 yrkande 4 och 1985/86:495 yrkande 5 antar följande

Förslag till Lag om upphävande av lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen

Härigenom föreskrivs att lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1986.

6. Obligatorisk platsförmedling m. m. (mom. 6)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "aktuella delarna" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker yrkandena i motion A727 (vpk) om att regeringen bör lägga fram förslag rörande obligatorisk arbetsförmedling och förbud mot åsiktsregistrering m. m. Som bakgrund till detta ställningstagande skall här anföras:

Det står i dag arbetsgivarna fritt att avgöra vem som skall anställas. Varken fackföreningar eller arbetsförmedlare har härvidlag något som helst inflytande. Trots att arbetsförmedlingarna under senare år prioriterat äldre och handikappade har det varit svårt att placera dessa kategorier på de lediga arbetena. Utskottet delar vpk:s uppfattning att det bör vara arbetsförmedlingens och de fackliga organisationernas sak att avgöra vem som skall få ett visst arbete. En obligatorisk arbetsförmedling som utskottet förordar måste därför utformas så, att en arbetsgivare inte kan avvisa en sökande som arbetsförmedlingen anvisar. Förslag till lagstiftning härom bör utarbetas. En sådan ordning skulle också motverka den typ av informella yrkesförbud och andra former av svartlistning som förekommer. Utskottet anser i likhet med vpk att den senare frågan dock är så allvarlig att en särskild lag som förbjuder åsiktsregistrering, personundersökning och svartlistning av arbetare är påkallad. Regeringen bör underrättas om vad utskottet här har anfört med anledning av motion A727.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *obligatorisk platsförmedling m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:A727 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om lagstiftning angående obligatorisk platsförmedling och förbud mot åsiktsregistrering m. m.

7. Omorganisation av den offentliga kulturarbetsförmedlingen (mom. 7)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Arbetsmarknadsutskottet gör" och på s. 13 slutar med "verksamma förmedlingar" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsutskottet kan inte ställa sig bakom förslaget om särskilda enheter för kulturarbetsförmedling inom arbetsmarknadsverkets organisation. Utskottet hyser den principiella uppfattningen att det bör finnas fri etableringsrätt för olika slag av arbetsförmedlingar. På en arbetsmarknad med friare konkurrens och ett mer varierat serviceutbud på arbetsförmedlingens område kommer behovet av en särskild kulturarbetsförmedling inom arbetsmarknadsverket att vara litet. Den speciella karaktär som kulturell verksamhet har gör detta område lämpat för fristående, specialiserade förmedlingsorganisationer och sådana verkar redan nu. Såsom yrkas i motion 495 (m) bör riksdagen avvisa de av regeringen framlagda riktlinjerna för kulturarbetsförmedlingen i denna del. Därmed tillgodoses också motionerna 492 och 494 i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

> 7. beträffande *omorganisation av den offentliga kulturarbetsförmedlingen*
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:495 yrkande 2 samt med anledning av motionerna 1985/86:492 i motsvarande del och 1985/86:494 yrkande 4 avslår propositionen i motsvarande del.

8. Omorganisation av den offentliga kulturarbetsförmedlingen (mom. 7)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Arbetsmarknadsutskottet gör" och på s. 13 slutar med "verksamma förmedlingar" bort ha följande lydelse:

Det offentliga arbetsförmedlingsmonopolet omfattar också kulturområdet. Det är naturligt att detta monopol upphör. Kulturarbetsförmedling kräver så speciella kunskaper och marknadskontakter att den i själva verket är ett främmande inslag i arbetsförmedlingen. Verksamhetens speciella karaktär framträder särskilt tydligt när det blir fråga om exempelvis hotellbokningar m. fl. liknande tjänster. För en impressario eller en renodlad artistförmedling är detta en integrerad del av uppdraget. Arbetsförmedlingsmonopolet på kulturområdet bör således redan nu avskaffas och en fri förmedlingsetablering tillåtas. En sannolik utveckling är då att många uppdragssökande kommer att utnyttja fria byråer.

Det nuvarande monopolet bör inte vändas till ett förbud för arbetsmarknadsverket att syssla med kulturarbetsförmedling. Verket skall även framöver kunna erbjuda artister service och därmed valmöjlighet i en fri konkurrens.

Vad utskottet med anslutning till motion 494 (c) anfört om formerna för kulturarbetsförmedling bör ges regeringen till känna. Med de gjorda uttalandena får yrkandena i motionerna 492 (fp) och 495 (m) anses vara tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

> 7. beträffande *omorganisation av den offentliga kulturarbetsförmedlingen*
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:494 yrkande 4 samt med anledning av dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1985/86:492 i motsvarande del och 1985/86:495 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om formerna för kulturarbetsförmedling.

9. Förmedlingsverksamhet på det internationella planet (mom. 5)

Charlotte Branting (fp) och Sigge Godin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Kulturutskottet anser" och slutar med "motion 491" bort ha följande lydelse:

Förmedling på det internationella planet av musiker och sångare får för närvarande utövas av två konsertagenturer. Dessutom bedriver stiftelsen Institutet för rikskonserter på försök internationell kulturarbetsförmedling. Som anförs i motion 491 (fp) behövs dock fler konsertagenturer som kan hjälpa den ökande skaran unga och begåvade sångare och musiker med introduktionen både i Sverige och i utlandet. För svenskt kulturliv är det därmed viktigt att konsertagenturernas verksamhet underlättas. Det är här fråga om en från vanlig arbetsförmedling artskild verksamhet. Riksdagen bör med hänsyn till dessa överväganden ta initiativ till att agenturverksamhet får bedrivas utan de stränga restriktioner som nu gäller. Detta kan lämpligen ske genom uppdrag åt regeringen att utarbeta förslag till erforderliga lagändringar som leder till att begränsningarna avskaffas för den verksamhet det här gäller.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

> 8. beträffande *förmedlingsverksamhet på det internationella planet*
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:491 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Avgiftsuttag för vissa tjänster inom kulturarbetsförmedlingen (mom. 9)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Liksom kulturutskottet" och på s. 14 slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Förslaget att den offentliga kulturarbetsförmedlingen skall ta ut avgifter för bokningstjänster o. d. avstyrks. Det är naturligt att fristående artistför-

medlingar kompletterar sin förmedlingsverksamhet med sådana tjänster och tar betalt för dem. Den offentliga förmedlingen bör däremot inte tillhandahålla sådan service utan koncentrera sig på sin primära uppgift, arbetsförmedling, som bör vara kostnadsfri. Utskottet biträder alltså avslagsyrkandena i motionerna 492 (fp) och 495 (m).

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *avgiftsuttag för vissa tjänster inom kulturarbetsförmedlingen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:492 i motsvarande del och 1985/86:495 yrkande 3 avslår propositionen i motsvarande del.

11. Begränsning av arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt lagen om allmän platsanmälan (mom. 12)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med centerpartiet i att det inte finns anledning att intensifiera den offentliga arbetsförmedlingens insatser beträffande korttidsanställningar, såsom arbetsmarknadsministern förordar i propositionen. Förmedling av sådana anställningar sker i hög utsträckning och effektivt via andra kanaler. I linje med denna inställning anser utskottet att riksdagen bör ta initiativ till ändring av lagen om allmän platsanmälan. Lagen föreskriver en skyldighet för arbetsgivare att anmäla lediga platser till den offentliga arbetsförmedlingen även för anställningar som väntas pågå så kort tid som tio dagar. Detta kan inte anses rimligt. Skyldigheten bör inträda först om det gäller anställningar som skall pågå minst en månad. Det bör uppdras åt regeringen att lägga fram förslag till lagändring i enlighet med det nu anförda.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *begränsning av arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt lagen om allmän platsanmälan*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:494 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Ackvisition av platser för praktik och arbetslivskontakter (mom. 13)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "I denna" och på s. 16 slutar med "av praktikplatser" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i den till utbildningsutskottets yttrande fogade avvikande meningen är det viktigt med samverkan mellan skola och arbetsförmedling. En sådan samverkan är särskilt naturlig mot bakgrund av de senaste årens utveckling av skolans praktikverksamhet. Tyngdpunkten i denna har, som konstateras i motion Ub237, successivt förskjutits från att bara ge inblickar i arbetet på en arbetsplats till att ge utbildning om arbetets villkor, från

yrkesorientering till arbetslivsorientering. Detta gäller främst grundskolans prao och försöksverksamheten med ämnesanknuten praktik för gymnasieskolelever. Just ämnesanknytningen och därmed ett ytterligare ökat ansvar för skolan har särskilt uppmärksammats inom den nämnda försöksverksamheten som nu bedrivs enligt riksdagsbeslut med anledning av proposition 1983/84:116 (s. 41–50) om gymnasieskola i utveckling (UbU 1983/84:29, rskr. 1983/84:412). Därvid är det, som utskottet anförde vid riksdagsbehandlingen (UbU 1983/84:29, s. 28) angeläget att sådana platser anskaffas som ger en meningsfull praktikverksamhet. I sammanhanget betonades uttryckligen kraven på kvalitet beträffande praktikens innehåll.

Utskottet delar den i motion 494 (c) framförda uppfattningen att den nuvarande splittringen av ansvaret mellan myndigheter på central nivå är olycklig. Kommunerna bör ha huvudansvaret för att bereda ungdomar i åldern 16–19 år praktikarbete eller utbildning. Insatserna bör utformas så, att de utgör ett led i ungdomarnas gymnasieutbildning, val av yrke och yrkespraktik. En sådan utformning skulle ge kommunerna ett enhetligt utbildnings- och yrkespraktikansvar för ungdomar t. o. m. 19 år. AMS bör däremot ha ansvaret för att ungdomarna snabbast möjligt placeras på den öppna arbetsmarknaden.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna Ub237 och 494 i aktuell del samt med avslag på propositionen i motsvarande del godkänner de ovan förordade riktlinjerna för ackvisition av praktikplatser.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *ackvisition av platser för praktik och arbetslivskontakter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Ub237 och 1985/86:494 yrkande 5 samt med avslag på propositionen i motsvarande del godkänner de av utskottet förordade riktlinjerna för ackvisition av praktikplatser.

13. Sammansättningen av AMS styrelse (mom. 14)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "När det" och slutar med "delges regeringen" bort ha följande lydelse:

Som konstateras i motion 495 (m) har arbetsmarknadens parter en helt dominerande roll i AMS styrelse. Det medför problem med målkonflikter såväl för statsmakterna som för parterna själva. Som sägs i motionen bör styrelsen rekryteras utanför den krets av arbetsmarknadsparter som nu dominerar styrelsen. Samtidigt bör styrelsen göras mindre. Ett tillvaratagande av sakkunskapen hos arbetsmarknadens parter bör i stället säkras genom att de ingår i referensgrupper som är tillsatta enligt paritetsprincipen. Dessa rådgivande referensgrupper bör indelas efter arbetsmarknadsverkets huvudverksamhetsområden. Referensgrupperna skall lägga synpunkter på inom verket framtagna förslag innan dessa behandlas av styrelsen.

Riksdagen bör ställa sig bakom de nu angivna principerna för sammansättningen av AMS styrelse och för arbetsmarknadsparternas medverkan. Vid

bifall härtill bör riksdagen delge sitt ställningstagande till regeringen.
Motsvarande yrkanden i motionerna 493 (fp) och 494 (c) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *sammansättningen av AMS styrelse*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:495 yrkande 8, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1985/86:493 yrkande 1 och 1985/86:494 yrkande 6 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Sammansättningen av AMS styrelse (mom. 14)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "När det" och slutar med "delges regeringen" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till centerpartiets mening att AMS styrelse på sikt bör vara parlamentariskt sammansatt. Rent principiellt måste utgångspunkten vara att korporativt sammansatta styrelser ej skall förekomma. Parlamentariskt sammansatta styrelser kan genom beredningsorgan i vilka parterna ingår ge dessa inflytande och information. Det är vidare med tanke på den mycket omfattande, samhällsbetalda verksamhet som AMS bedriver rimligt att styrelsen blir parlamentariskt sammansatt. I avvaktan på att en sådan ordning kan genomföras bör AMS styrelse i det perspektivet få en sammansättning där paritet råder mellan arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter, vilket överensstämmer med de principer Sverige ställt sig bakom i ILO. Detta innebär att styrelsen bör ha sex representanter vardera för arbetsgivar- resp. arbetstagarsidan.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 494 (c) i den förevarande delen som sin mening delger regeringen vad ovan anförts.

Motsvarande yrkanden i motionerna 493 (fp) och 495 (m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *sammansättningen av AMS styrelse*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:494 yrkande 6 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1985/86:493 yrkande 1 och 1985/86:495 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Länsarbetsnämndernas styrelser (mom. 16)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottets uttalanden" och slutar med "till handlingarna" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till centerpartiets principiella uppfattning att länsarbetsnämndernas styrelser bör ha en majoritet som inte är partsföreträdare. Antalet representanter för arbetsmarknadens parter bör på motsvarande sätt

som för AMS styrelse överensstämma med gällande ILO-konvention. Riksdagen bör ansluta sig till vad nu anförts och ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *länsarbetsnämndernas styrelser*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:494 yrkande 6 i motsvarande del samt med anledning av propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Länsarbetsnämndernas styrelser (mom. 16 – motiveringen)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottets uttalanden" och slutar med "till handlingarna" bort ha följande lydelse:

När det gäller länsarbetsnämndernas styrelser kan det vara befogat att det finns politisk representation liksom att arbetsmarknadens parter ges möjlighet att delta. De kan tillföra verksamheten värdefull kompetens och kunskap om de lokala förhållandena. Styrelsesammansättningen på det regionala planet var inte föremål för överväganden i AMS-kommittén. Utskottet är inte berett att utan ytterligare beredning uttala sig i denna fråga med anledning av motion 494. Detsamma gäller om de uttalanden som arbetsmarknadsministern gör i propositionen. Med avstyrkande av motion 494 i den aktuella delen föreslås sålunda att det berörda avsnittet i propositionen med hänvisning till det anförda av riksdagen läggs till handlingarna.

17. Ny utredning om arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken (mom. 17)

Alf Wennerfors (m), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Anders G Högmark (m), Sigge Godin (fp) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Den parlamentariskt" och slutar med "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Regeringsförslagen till förändringar av arbetsmarknadsverket är marginella. De behandlar inte några av de väsentliga problem som AMS-kommittén ursprungligen fick i uppdrag att försöka lösa, eftersom den socialdemokratiska regeringen efter valet 1982 fråntog utredningen alla uppdrag av mer övergripande karaktär. Utredningens ursprungliga uppgift att förutsättningslöst granska såväl AMS organisation som effektiviteten i de arbetsmarknadspolitiska medlen har fortfarande samma aktualitet. En sådan utredning bör snarast genomföras i enlighet med de uttalanden som de icke-socialistiska partiernas företrädare gjorde i ett gemensamt särskilt yttrande till AMS-kommitténs betänkande.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *ny utredning om arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:495 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Fortsatt decentralisering av arbetsmarknadsverket (mom. 18)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Omorganisationen på" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

I likhet med centerpartiet anser utskottet att den decentralisering av arbetsmarknadsverket som nu pågår inte skall anses vara avslutad i och med att serviceprogrammet har genomförts. Decentraliseringen bör fortgå med fortsatt inriktning på att minska antalet anställda på AMS kansli och länsarbetsnämnderna och tillföra arbetsförmedlingen motsvarande resurser. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *fortsatt decentralisering av arbetsmarknadsverket*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:494 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Arbetsförmedlingsnämndernas sammansättning m. m. (mom. 2 och 3)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anför:

Som framgår av reservation 1 anser vi att riksdagen bör avslå regeringens förslag till riktlinjer för en ny organisation av den offentliga arbetsförmedlingen. Vid bifall till reservationen kommer förslagen om arbetsförmedlingsnämndernas sammansättning och andra i sammanhanget berörda delfrågor att för närvarande sakna aktualitet. Med hänsyn härtill har vi inte anledning att ta ställning till utskottsmajoritetens skrivningar i motsvarande delar.

2. Ackvisition av platser för praktik och arbetslivskontakter (mom. 13)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anför:

Som framhålls i propositionen får praktik i samband med utbildning allt större betydelse. Behovet av platser härför liksom för yrkes- och arbetslivsorienteringen är omfattande, vilket ställer stora anspråk på att arbetsgivarna tar fram de platser som behövs. Det finns sålunda anledning att understryka

att ansvarsfördelningen mellan skola och arbetsmarknadsverket måste vara genomtänkt och funktionell även i det hänseendet att ackvisitionen av platser hos de enskilda arbetsgivarna sker på ett väl samordnat sätt.

Utbildningsutskottets yttrande 1985/86:5 y

om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde m. m. (prop. 1985/86:138)

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har den 17 april 1986 beslutat bereda utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1985/86:138 om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde m. m. jämte motionerna 1985/86:491–495. Utskottet begränsar sitt yttrande över propositionen till den del, där föredragande statsrådet behandlar ackvisition av platser för praktik och arbetslivskontakter. Motsvarande begränsning görs i fråga om motionerna. Utskottet behandlar i detta sammanhang även motion 1985/86:Ub237 (fp), som väckts under den allmänna motionstiden innevarande riksmöte. Sistnämnda motion överlämnas samtidigt till arbetsmarknadsutskottet för fortsatt beredning.

I propositionen föreslås att arbetsmarknadsverket normalt bör ha ansvaret för den tekniska, oftast ADB-baserade, delen av arbetet med att skaffa fram erforderligt antal praktikplatser. Skolan bör sedan ansvara för fördelningen av platserna och genomförandet av praktiken. Denna ansvarsfördelning, som överensstämmer med nuvarande praxis, bör enligt föredragande statsrådet vara huvudregel vid s. k. kollektiv ackvisition, dvs. t. ex. vid praktisk arbetslivsorientering (prao) i grundskolan. När det gäller icke kollektiv ackvisition, t. ex. vid inbyggd utbildning, bör ansvaret som nu ligga hos skolan men platsackvisitionen bör ske i samverkan med arbetsförmedlingen. Även annan uppdelning av ansvaret bör enligt propositionen vara möjlig, då skola och arbetsförmedling så finner lämpligt. Föredragande statsrådet betonar särskilt vikten av att ansvars- och arbetsfördelningen mellan dessa parter är genomtänkt och väl fungerande. För att ackvisitionen skall fungera behövs god kontakt mellan skola och arbetsförmedling. Kommunens lokala planeringsråd (SSA-råd) anförs som ett lämpligt forum för planering och samordning av verksamheten.

I motionerna 1985/86:Ub237 (fp) och 1985/86:494 (c) yrkande 5 föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kommunen (skolan) bör få svara för alla led i platsackvisitionen, dvs. i praktiken även det inledande, tekniska arbetet. I den förra motionen förordas ett odelat ansvar för skolan bl. a. utifrån dess behov av nära samarbete med företagen för att åstadkomma en kvalitativt god praktik. Resurser till ytterligare ackvisitionsuppgifter för skolans SSA-råd bör enligt motionären överföras från arbetsförmedlingarna. Enligt den senare motionen är den nuvarande uppdelningen av ansvaret på olika myndigheter olycklig. Motionärerna erinrar om vad som

i en av centerpartiets partimotioner (mot. 1985/86:A255) har föreslagits om ett huvudansvar för kommunerna för att bereda ungdomar i åldern 16–19 år utbildning eller arbete. Insatserna bör enligt partimotionen utformas som ett led i ungdomars gymnasieskolutbildning, val av yrke och yrkespraktik. Motion 1985/86:A255 har i denna del avslagits av riksdagen (AU 1985/86:11, s. 31, rskr. 1985/86:153).

Utbildningsutskottet har inget att erinra mot regeringens förslag och vill för sin del ytterligare understryka vikten av vad som i propositionen anförts om samverkan mellan skola och arbetsförmedling. Utskottet finner en sådan samverkan särskilt naturlig mot bakgrund av de senaste årens utveckling av skolans praktikverksamhet. Tyngdpunkten i denna har, som konstateras i motion 1985/86:Ub237, successivt förskjutits från att bara ge inblickar i arbetet på en arbetsplats till att ge utbildning om arbetets villkor, från yrkesorientering till arbetslivsorientering. Detta gäller främst grundskolans prao och försöksverksamheten med ämnesanknuten praktik för gymnasieskolelever. Just ämnesanknytningen och därmed ett ytterligare ökat ansvar för skolan har särskilt uppmärksammats inom den nämnda försöksverksamheten, som nu bedrivs enligt riksdagsbeslut med anledning av proposition 1983/84:116 (s. 41–50) om gymnasieskola i utveckling (UbU 1983/84:29, rskr. 1983/84:412). Därvid är det, som utskottet anförde vid riksdagsbehandlingen (UbU 1983/84:29, s. 28) angeläget att sådana platser avskaffas som ger en meningsfull praktikverksamhet. I sammanhanget betonades uttryckligen kraven på kvalitet beträffande praktikens innehåll. Utskottet finner särskilt på denna punkt grund för den mening som framförs både i propositionen och i motion 1985/86:Ub237 om SSA-rådens roll för samverkan skola–arbetsliv.

Enligt utskottet bör vidare den flexibilitet i samarbetet som är ett villkor för en god praktikackvisition kunna tryggas genom regeringens förslag att skola och arbetsförmedling också skall kunna välja egna modeller för ansvarsfördelningen.

Eftersom huvudprinciperna enligt regeringens förslag skall vara desamma som hittills, förutsätter utskottet att hittillsvarande reglering också behålls i huvudsak oförändrad. Enligt regeringsbeslut den 18 februari 1982 åligger det arbetsförmedlingen att anskaffa praktikplatser i enlighet med mål och riktlinjer i skolans läroplaner, och arbetsförmedlingens nära kontakt med skolan anförs som väsentlig. Härigenom tillgodoses enligt utskottets mening det som i motionerna avses med skolans möjligheter till inflytande över praktikackvisitionen. Det är, som utskottet uppfattat saken, endast i fråga om den rent tekniska delen av ackvisitionsarbetet som motionernas yrkanden avser en annan ordning än vad som föreslås i propositionen.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) räknar med att inom några år ha byggt upp ett eget arbetsgivarregister. Mot den bakgrunden anser utskottet det naturligt att även i fortsättningen använda den kompetens AMS har och de investeringar som redan gjorts för att bygga upp ett i stort sett rikstäckande system.

Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att arbetsmarknadsutskottet avstyrker motionerna 1985/86:Ub237 och 1985/86:494 yrkande 5 och

tillstyrker proposition 1985/86:138 i den delen som avser huvudprinciper för ackvisition av platser för praktik och arbetslivskontakter.

Stockholm den 29 april 1986

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Pär Granstedt (c), Lars Gustafsson (s), Per Unckel (m), Helge Hagberg (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson (s), Lars Leijonborg (fp), Margareta Hemmingsson (s), Björn Samuelson (vpk), Birger Hagård (m) och Jan Hyttring (c).

Avvikande mening

Pär Granstedt (c) och Jan Hyttring (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utbildningsutskottet har" och på s. 3 slutar "och arbetslivskontakter" bort ha följande lydelse:

Det är viktigt med samverkan mellan skola och arbetsförmedling. Utskottet finner en sådan samverkan särskilt naturlig mot bakgrund av de senaste årens utveckling av skolans praktikverksamhet. Tyngdpunkten i denna har, som konstateras i motion 1985/86:Ub237, successivt förskjutits från att bara ge inblickar i arbetet på en arbetsplats till att ge utbildning om arbetets villkor, från yrkesorientering till arbetslivsorientering. Detta gäller främst grundskolans prao och försöksverksamheten med ämnesanknuten praktik för gymnasieskolelever. Just ämnesanknytningen och därmed ett ytterligare ökat ansvar för skolan har särskilt uppmärksammats inom den nämnda försöksverksamheten, som nu bedrivs enligt riksdagsbeslut med anledning av proposition 1983/84:116 (s. 41–50) om gymnasieskola i utveckling (UbU 1983/84:29, rskr. 1983/84:412). Därvid är det, som utskottet anförde vid riksdagsbehandlingen (UbU 1983/84:29, s. 28), angeläget att sådana platser anskaffas som ger en meningsfull praktikverksamhet. I sammanhanget betonades uttryckligen kraven på kvalitet beträffande praktikens innehåll.

Utskottet delar den i motion 1985/86:494 framförda uppfattningen att den nuvarande splittringen av ansvaret mellan myndigheter på central nivå är olycklig. Kommunerna bör ha huvudansvaret för att bereda ungdomar i åldern 16–19 år arbete eller utbildning. Insatserna bör utformas så, att de utgör ett led i ungdomarnas gymnasieutbildning, val av yrke och yrkespraktik. En sådan utformning skulle ge kommunerna ett enhetligt utbildnings- och yrkespraktikansvar för ungdomar t. o. m. 19 år. Arbetsmarknadsstyrelsen bör däremot ha ansvaret för att ungdomarna snabbast möjligt placeras på den öppna arbetsmarknaden.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att arbetsmarknadsutskottet med bifall till motionerna 1985/86:Ub237 och 1985/86:494 yrkande 5 och med avslag på proposition 1985/86:138 i här berört avseende föreslår riksdagen att godkänna de av utbildningsutskottet förordade riktlinjerna för ackvisition av praktikplatser.

Kulturutskottets yttrande 1985/86:6 y

om kulturarbetsförmedling (prop. 1985/86:138 delvis)

AU 1985/86:14
Bil. 2

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1985/86:138 om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde m. m., såvitt avser avsnittet Kulturarbetsförmedling samt motionerna 1985/86:491, 492, 493, 494 och 495 i motsvarande delar.

Inledning

Arbetsmarknadsverket (AMV) har ansvaret för arbetsförmedling på kulturområdet liksom för övrig förmedling på arbetsmarknaden. Den offentliga arbetsförmedlingen på kulturområdet bedrivs vid fyra kulturarbetssektioner, som är knutna till arbetsförmedlingens distriktskontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå. Vid sidan av den offentliga kulturarbetsförmedlingen finns vissa enskilda förmedlingar på kulturområdet. Dessa förmedlingar är dels fyra s. k. organisationsförmedlingar som har tillstånd från arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), dels tre vinstsyftande förmedlingar som bedrivs i enskild regi. Dessa senare som främst arbetar på det internationella planet har tillstånd från AMS som gäller för ett år i taget. Därutöver bedrivs vid vissa centrumbildningar förmedling av kulturarbetare med arbetsförmedlare som är anställda av arbetsmarknadsverket. Kritik har riktats mot den nuvarande organisationen för kulturarbetsförmedling. I uppdraget till den kommitté (A 1981:02) som hade i uppgift att göra en översyn av arbetsmarknadsverkets ansvarsområde och organisation ingick därför att även pröva om de nuvarande kulturarbetarsektionerna inom AMV är den mest ändamålsenliga formen. Kommittén som behandlade denna fråga i en särskild beredningsgrupp föreslog att kulturarbetsförmedlingen skulle organiseras som en fristående statlig stiftelse. Stiftelsen förutsattes nära samarbeta med arbetsmarknadsverket. Organisationsförmedlingarna liksom centrumbildningarna skulle enligt förslaget fortsätta sin verksamhet på i huvudsak nuvarande villkor. Den individuella förmedlingen skulle som i dag vara avgiftsfri medan en särskild avgift skulle tas ut för s. k. överservice, dvs. hjälp med skatter, reklam, resor m. m.

Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrkte AMS-kommitténs förslag. AMS avstyrkte förslaget och föreslog en viss omorganisation för att förstärka den offentliga förmedlingen.

Förslaget i propositionen innebär att de nuvarande kulturarbetssektionerna skall omvandlas till kulturarbetsförmedlingar med befogenheter och arbetsuppgifter som arbetsförmedlingskontor. Härigenom tillförsäkras de en starkare ställning i arbetsmarknadsverkets organisation. Varje kulturarbetsförmedling bör ha ett ansvarsområde som omfattar flera län. Den bör organisatoriskt knytas till länsarbetsnämnden i det län den är belägen. Det övergripande ansvaret för kulturarbetsförmedlingen bör ligga hos AMS, som fastställer resurser och riktlinjer för verksamheten. AMS ställning beträffande arbetsförmedling på kulturområdet ifrågasätts i motioner från moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet. Enligt motion 495 (m) bör det som motionärerna kallar arbetsförmedlingsmonopolet avskaffas. När det gäller kulturarbetsförmedling anförs att på en arbetsmarknad med friare konkurrens och ett bredare och mer varierat serviceutbud det knappast kommer att finnas behov av en arbetsförmedling inom AMS. Motionärerna föreslår därför att riksdagen skall avvisa de av regeringen framlagda riktlinjerna för kulturarbetsförmedlingar. I motion 494 (c) accepteras att AMS skall ha en kulturarbetsförmedling men, sägs det, verksamheten bör avregleras och fri etablering tillåtas. I huvudsak samma synpunkter förs fram i motionerna 491 (fp) och 492 (fp).

Utskottet konstaterar att motionärerna inte vänder sig emot en offentlig kulturarbetsförmedling men önskar att nuvarande begränsningar av förmedling i andra former skall upphöra. Detta förutsätter en ändring av lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling. Utskottet anser för sin del att det skulle vara olämpligt om kulturarbetsförmedlingen skulle regleras enligt andra principer än de som gäller för arbetsförmedlingen i övrigt. Utskottet avstyrker därför motionerna i vad avser förslag om en friare etableringsrätt då det gäller kulturarbetsförmedling.

Regeringens förslag till ny organisation för kulturarbetsförmedling kan utskottet ställa sig bakom. Utskottet vill understryka vad statsrådet anför, nämligen att den föreslagna nya organisationen inte bör utesluta att andra lösningar på detta område kan bli aktuella i framtiden. I propositionen framhålls också att organisationen med fristående kulturarbetsförmedlingar ger ökade möjligheter att pröva olika arbetsmetoder med särskild hänsyn till förhållandena inom kultursektorn. Det är enligt utskottets mening viktigt att de arbetsmarknadspolitiska insatserna även i fortsättningen utformas på ett sådant sätt att de överensstämmer med kulturpolitiska utgångspunkter. Med hänsyn till vad statsrådet uttalar om att förmedlingsverksamheten bör bedrivas i nära samverkan med bl. a. centrumbildningarna utgår utskottet från att samma förhållande kommer att gälla för övriga nu verksamma förmedlingar.

I motion 491 (fp) aktualiseras den förmedlingsverksamhet som främst arbetar på det internationella planet. Motionärerna erinrar om att Rikskonserter har fått tillstånd att bedriva försöksverksamhet med arbetsförmedling i vinstsyfte på det internationella planet för musiker och scenartister. Denna verksamhet bör byggas ut och bedrivas utan restriktioner. Avsikten är att

denna försöksverksamhet som bedrivs med tillstånd från AMS skall pågå under tre år för att därefter utvärderas.

Utskottet anser liksom motionärerna att det är angeläget med alternativa insatser för att underlätta för svenska musiker och scenartister att komma ut på den internationella marknaden. Med hänsyn till vad som anförts finner utskottet inte att en särskild framställning från riksdagens sida är påkallad med anledning av motionsyrkandet.

Avgiftsuttag

I propositionen föreslås att den offentliga arbetsförmedlingen inom kulturområdet bör ta ut avgifter för sådana tjänster som inte kan betraktas som arbetsförmedling enligt arbetsförmedlingslagen. Statsrådet erinrar om att såväl arbetsförmedlingar som organisationsförmedlingar tillhandahåller vissa tjänster som t. ex. kontraktsskrivning och hotellbokning. Sådana tjänster kan inte anses vara av arbetsförmedlingskaraktär. Hon anser därför att den offentliga arbetsförmedlingen på samma sätt som gäller för olika privata förmedlingar bör ta betalt för sådan service som inte innefattar ren arbetsförmedling.

I motionerna 492 (fp) och 495 (m) avvisas detta förslag. Enligt motion 493 (fp) är det rimligt att det finns en viss möjlighet att ta ut avgifter för denna typ av tjänster. Motionärerna anser dock att avgiftsuttaget bör betraktas som en försöksverksamhet som skall bli föremål för utvärdering.

Utskottet tillstyrker förslaget om att den offentliga arbetsförmedlingen skall kunna ta ut avgifter för vissa tjänster som inte innefattar ren arbetsförmedling. Motionerna 492 och 495 i här aktuell del avstyrks alltså. Med anledning av förslaget i motion 493 vill utskottet erinra om att den nya verksamheten med avgiftsfinansiering enligt propositionen skall utgöra en försöksverksamhet under tre år och att verksamheten bör utvärderas. Utskottet konstaterar att motionen i denna del är tillgodosedd.

Stockholm den 29 april 1986

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Gunnel Liljegren (m), Erkki Tammenoksa (s), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Margareta Fogelberg (fp) och Håkan Stjernlöf (m).

1. Etableringsrätt för kulturarbetsförmedling

Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c) och Kerstin Göthberg (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "verksamma förmedlingar" bort ha följande lydelse:

Det offentliga arbetsförmedlingsmonopolet omfattar också kulturområdet. För vår del finner vi det naturligt att detta monopol upphör. Kulturarbetsförmedling kräver så speciella kunskaper och marknadskontakter att det i själva verket kommer att utgöra en främmande del av arbetsförmedlingen. Verksamhetens speciella karaktär framträder särskilt tydligt när det blir fråga om exempelvis hotellbokningar m. fl. liknande tjänster för artister. För en impressario eller en renodlad artistförmedling är detta en integrerad del av uppdraget. Vi vill således avskaffa arbetsförmedlingsmonopolet på kulturområdet och tillåta en fri förmedlingsetablering.

En sannolik utveckling är då att de uppdragssökande kommer att utnyttja de fria byråer som kan väntas växa fram. Efterfrågan på arbetsmarknadsverkets tjänster inom denna sektor kommer därvid att drastiskt minska, vilket ger möjlighet att satsa på andra delar av verksamheten.

Vi är dock inte beredda att vända det nuvarande monopolet till ett direkt förbud för arbetsmarknadsverket att syssla med kulturarbetsförmedling. Det kan naturligtvis finnas situationer då en sådan är både naturlig och angelägen ur arbetsmarknadssynpunkt samt även för att erbjuda artister valmöjlighet i en fri konkurrens. När arbetsförmedlingen utför tjänster som inte är av ren arbetsförmedlingskaraktär anser vi i likhet med propositionen att möjligheten till att ta ut avgifter skall finnas.

Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna 494 yrkande 4 och 493 yrkande 4. Motion 492 blir härigenom i viss mån tillgodosedd.

2. Fri etableringsrätt för kulturarbetsförmedling samt avgiftsfri förmedling

Ingrid Sundberg, Gunnel Liljegren och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utskottet konstaterar" och på s. 3 slutar "är tillgodosedd" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte ställa sig bakom förslaget om en särskild enhet för kulturarbetsförmedling inom arbetsmarknadsverkets organisation. Utskottet hyser den principiella uppfattningen att det bör finnas fri etableringsrätt för olika slag av arbetsförmedlingar, och på en arbetsmarknad med friare konkurrens och ett mer varierat serviceutbud på arbetsförmedlingens område kommer behovet av en särskild kulturarbetsförmedling inom AMS att vara litet. Den speciella karaktär som kulturell verksamhet har gör detta område lämpat för fristående specialiserade förmedlingsorganisationer, och sådana verkar redan nu. En impressario eller artistförmedling kan utöka förmedlingsverksamheten med t. ex. bokningstjänster och ta betalt för dem. AMS bör över huvud taget inte tillhandahålla sådana tjänster. Den arbetsförmedling som AMS svarar för bör vara kostnadsfri.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 495 yrkandena 2 och 3. Detta innebär samtidigt att motionerna 491 (fp), 492 (fp) och 494 yrkande 4 (c) i viss mån tillgodoses.